

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки та менеджменту
Кафедра туризму, рекреації та регіонального розвитку

Тітова Анастасія Анатоліївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

УДК 338;48
(індекс)

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Розвиток внутрішнього туризму Івано-Франківської області: фактори, тенденції та
перспективи

(назва роботи)

Міжнародний готельно-туристичний бізнес

(назва освітньої програми)

242-Туризм

(шифр і назва спеціальності)

**Робота містить результати власних досліджень, використання ідей, результатів і
текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело**

Здобувач освітнього ступеня _____ ТІТОВА А.А. _____
(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник _____ ДАНИЛЕЙЧУК Руслан Богданович, к.е.н., доцент _____
(підпис, прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання керівника)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____
(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

м. Івано-Франківськ - 2026 рік

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут економіки та менеджменту
Кафедра туризму, рекреації та регіонального розвитку
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 242-Туризм
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

_____ Тітова Анастасія Анатоліївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Розвиток внутрішнього туризму Івано-Франківської області: фактори, тенденції та перспективи

керівник роботи _____ Данилейчук Руслан Богданович, к.е.н., доцент _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “___” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи 01.06.2026

3. Вихідні дані до роботи: статистичні джерела, офіційні сайти, наукові статті по тематиці, картографічні джерела

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

На основі теоретичних засад розкрити сутність внутрішнього туризму та визначити його роль у соціально-економічному розвитку регіону. Проаналізувати види внутрішнього туризму та особливості їх функціонування в сучасних умовах. Обґрунтувати методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу територій. Дослідити основні фактори та сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму. Оцінити природно-ресурсний та історико-культурний потенціал Івано-Франківської області як основи формування конкурентоспроможного туристичного продукту. Проаналізувати стан інфраструктурного забезпечення внутрішнього туризму в регіоні. Дослідити тенденції та динаміку розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області. Визначити основні фактори впливу на розвиток внутрішнього туризму в регіоні. Окреслити перспективні напрями розвитку внутрішнього туризму з урахуванням наявних ресурсів та ринкових тенденцій. Обґрунтувати напрями вдосконалення туристичної інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг. Розробити стратегічні заходи щодо популяризації внутрішнього туризму в Івано-Франківській області. Провести оцінювання соціально-економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів та сформулювати практичні рекомендації щодо забезпечення сталого розвитку внутрішнього туризму в регіоні. Сформулювати висновки та рекомендації за результатами проведеного дослідження.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) мультимедійна презентація – ... слайдів

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Данилейчук Р.Б., к.е.н., доцент кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку		
2	Данилейчук Р.Б., к.е.н., доцент кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку		
3	Данилейчук Р.Б., к.е.н., доцент кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку		
Нормоконтроль	Побігун О. В., к.геогр.н., доцент кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку		
Подібність.	Коробейникова Я.С., канд.геол.н., доцент кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку		
Рецензент	Коробейникова Я.С., канд.геол.н., доцент кафедри туризму, рекреації та регіонального розвитку		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів бакалаврської роботи	Термін виконання	Примітка
1	Отримання та уточнення теми роботи, погодження з керівником	01.01 – 05.01	
2	Підбір та аналіз наукових джерел, формування бібліографії	06.01 – 20.01	
3	Написання та узгодження вступу, формування структури роботи	21.01 – 31.01	
4	Розділ 1: 1.1, 1.2 (сутність внутрішнього туризму, його роль у соціально-економічному розвитку та види внутрішнього туризму)	01.02 – 15.02	
5	Розділ 1: 1.3, 1.4 (методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу територій; фактори та сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму)	16.02 – 28.02	
6	Розділ 2: 2.1, 2.2 (оцінка природно-ресурсного та історико-культурного потенціалу регіону; аналіз інфраструктурного забезпечення внутрішнього туризму)	01.03 – 18.03	
7	Розділ 2: 2.3, 2.4 (дослідження тенденцій і динаміки розвитку внутрішнього туризму; аналіз факторів впливу на розвиток внутрішнього туризму в регіоні)	19.03 – 31.03	
8	Розділ 3: 3.1 (перспективи розвитку внутрішнього туризму в регіоні)	01.04 – 10.04	
9	Розділ 3: 3.2 (напрями вдосконалення інфраструктури та якості туристичних послуг)	11.04 – 20.04	
10	Розділ 3: 3.3, 3.4 (стратегічні заходи популяризації внутрішнього туризму; оцінка соціально-економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів)	21.04 – 10.05	
11	Формулювання висновків та пропозицій	11.05 – 20.05	
12	Оформлення списку використаних джерел	21.05 – 25.05	
13	Оформлення додатків, редагування та технічне доопрацювання роботи	26.05 – 30.05	

Студент ТИТОВА А.А.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи ДАНИЛЕЙЧУК Р.Б.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (підпис)

АНОТАЦІЯ

Розвиток внутрішнього туризму Івано-Франківської області: фактори, тенденції та перспективи

Бакалаврська робота спрямована на дослідження теоретичних і практичних аспектів розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області, визначення основних факторів впливу на туристичну галузь, аналіз сучасних тенденцій та обґрунтування перспектив подальшого розвитку. Дослідження передбачає комплексний аналіз туристичного потенціалу регіону, особливостей функціонування туристичної інфраструктури та розроблення практичних рекомендацій щодо активізації внутрішнього туризму.

У межах роботи проведено аналіз сутності внутрішнього туризму та його ролі у соціально-економічному розвитку регіонів. Досліджено основні види внутрішнього туризму та особливості їх функціонування, що дозволило визначити перспективні напрями розвитку туристичної галузі. Значну увагу приділено методичним підходам до оцінювання туристичного потенціалу територій, а також аналізу факторів і сучасних тенденцій розвитку внутрішнього туризму в Україні. Особлива увага приділена дослідженню природно-ресурсного та історико-культурного потенціалу Івано-Франківської області, аналізу інфраструктурного забезпечення туристичної сфери, динаміки туристичних потоків і фінансових показників галузі.

Важливою частиною дослідження є аналіз впливу сучасних економічних, соціальних та інфраструктурних факторів на розвиток внутрішнього туризму в регіоні. У роботі визначено основні проблеми розвитку туристичної інфраструктури, окреслено перспективи підвищення конкурентоспроможності регіону та розвитку туристичних послуг. Значну увагу приділено питанням удосконалення транспортної, сервісної та цифрової інфраструктури, розвитку культурно-рекреаційного туризму та формуванню позитивного туристичного іміджу регіону.

Завершальним етапом дослідження є обґрунтування перспектив розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області, розроблення стратегічних заходів популяризації туристичного потенціалу регіону, а також оцінка соціально-економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів.

Бакалаврська робота викладена на 49 сторінках основного тексту, містить таблиці, рисунки та список використаних джерел.

Ключові слова: внутрішній туризм, туристичний потенціал, туристична інфраструктура, Івано-Франківська область, туристичні потоки, регіональний розвиток, туристичні послуги.

SUMMARY

Development of Domestic Tourism in Ivano-Frankivsk Region: Factors, Trends and Prospects

This bachelor's thesis is aimed at studying the theoretical and practical aspects of domestic tourism development in the Ivano-Frankivsk region, identifying the main factors influencing the tourism industry, analyzing current trends, and substantiating prospects for further development. The research involves a comprehensive analysis of the tourism potential of the region, the peculiarities of tourism infrastructure functioning, and the development of practical recommendations for intensifying domestic tourism.

Within the scope of the thesis, an analysis of the essence of domestic tourism and its role in the socio-economic development of regions was conducted. The study examined the main types of domestic tourism and the peculiarities of their functioning, which made it possible to identify promising directions for the development of the tourism industry. Considerable attention was paid to methodological approaches to assessing the tourism potential of territories, as well as to the analysis of factors and modern trends in the development of domestic tourism in Ukraine. Special attention was given to the study of the natural-resource and historical-cultural potential of the Ivano-Frankivsk region, the analysis of tourism infrastructure support, the dynamics of tourist flows, and the financial indicators of the tourism industry.

An important part of the research is the analysis of the influence of modern economic, social, and infrastructural factors on the development of domestic tourism in the region. The thesis identifies the main problems of tourism infrastructure development, outlines prospects for increasing the competitiveness of the region and improving tourism services. Considerable attention is devoted to the improvement of transport, service, and digital infrastructure, the development of cultural and recreational tourism, and the formation of a positive tourism image of the region.

The final stage of the research involves substantiating the prospects for the development of domestic tourism in the Ivano-Frankivsk region, developing strategic measures for promoting the tourism potential of the region, as well as assessing the socio-economic effect of implementing the proposed measures.

The bachelor's thesis is presented on 49 pages of the main text, contains tables, figures, and a list of references.

Keywords: domestic tourism, tourism potential, tourism infrastructure, Ivano-Frankivsk region, tourist flows, regional development, tourism services.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ.....	9
1.1. Сутність внутрішнього туризму та його роль у соціально-економічному розвитку	9
1.2. Види внутрішнього туризму та особливості їх функціонування.....	13
1.3. Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу територій	17
1.4. Фактори та сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО- ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	26
2.1. Оцінка природно-ресурсного та історико-культурного потенціалу регіону.....	26
2.2. Аналіз інфраструктурного забезпечення внутрішнього туризму	31
2.3. Дослідження тенденцій та динаміки розвитку внутрішнього туризму в області.....	34
2.4. Аналіз факторів впливу на розвиток внутрішнього туризму в регіоні	37
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	41
3.1. Перспективи розвитку внутрішнього туризму в регіоні	41
3.2. Напрями вдосконалення інфраструктури та якості туристичних послуг	43
3.3. Стратегічні заходи популяризації внутрішнього туризму	46
3.4. Оцінка соціально-економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів.....	48
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що внутрішній туризм в Україні, а особливо в Івано-Франківській області, стає ключовим фактором соціально-економічного розвитку регіону. Регіон володіє значним природно-ресурсним і культурно-історичним потенціалом, включно з гірськими курортами, мінеральними джерелами, заповідними територіями та пам'ятками архітектури, що забезпечує широкий спектр туристичних можливостей.

Проблеми розвитку внутрішнього туризму та управління туристичним потенціалом регіонів висвітлювалися у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у розвиток теорії регіонального туризму зробили Жирак Л.М. [3], Зарубіна А., Онойко Ю., Щербатюк Н. [5], Табенська О. [21], Кінаш І., Ставнича Н. [31, с. 111–118], Петренко Н. [32, с. 160–165] та інші.

Метою курсової роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні **завдання**:

- розкрити сутність внутрішнього туризму та його роль у соціально-економічному розвитку регіону;
- проаналізувати види внутрішнього туризму та особливості їх функціонування;
- визначити методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу територій;
- дослідити фактори та сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму;
- оцінити природно-ресурсний та історико-культурний потенціал Івано-Франківської області;

- проаналізувати інфраструктурне забезпечення внутрішнього туризму;
- дослідити тенденції та динаміку розвитку внутрішнього туризму в регіоні;
- визначити основні фактори впливу на розвиток внутрішнього туризму;
- окреслити перспективи розвитку внутрішнього туризму в регіоні;
- запропонувати напрями вдосконалення інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг;
- визначити стратегічні заходи популяризації внутрішнього туризму;
- оцінити соціально-економічний ефект від реалізації запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є внутрішній туризм та процеси розвитку туристичного потенціалу Івано-Франківської області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування і використання туристичного потенціалу, розвиток інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг.

Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань туризму, управління регіональним розвитком та оцінки туристичного потенціалу. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, економіко-статистичні методи, методи прогнозування, графічний та табличний методи представлення даних.

Інформаційну базу курсової роботи складають статистичні дані Івано-Франківської ОДА та публікації у наукових виданнях і спеціалізованих джерелах.

Структурно курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність внутрішнього туризму та його роль у соціально-економічному розвитку

У сучасних умовах розвитку національної економіки внутрішній туризм набуває особливого значення як один із ключових факторів соціально-економічного зростання, підвищення добробуту населення та ефективного використання ресурсного потенціалу країни. Посилення ролі внутрішнього туризму обумовлене не лише глобалізаційними процесами, але й кризовими явищами, зокрема військовими діями, економічною нестабільністю та обмеженнями міжнародної мобільності. У таких умовах саме внутрішній туризм стає базовим інструментом підтримки туристичної галузі та стимулювання економічної активності.

Сутність внутрішнього туризму розкривається через його визначення як виду туристичної діяльності, що здійснюється в межах території однієї держави без перетину її кордонів. Відповідно до підходів, представлених у наукових працях, внутрішній туризм є складною багатокомпонентною системою, що поєднує економічні, соціальні, культурні та інституційні аспекти. Так, І. Кулиняк [1] визначає туризм як багатогранне явище, яке включає переміщення людей з метою відпочинку, пізнання, оздоровлення та інших нематеріальних потреб, а також систему відносин, що виникають у процесі виробництва і споживання туристичних послуг. У цьому контексті внутрішній туризм виступає як підсистема загальної туристичної діяльності, орієнтована на використання внутрішнього потенціалу країни.

Розглядаючи сутність внутрішнього туризму, важливо звернути увагу на його основні ознаки, серед яких І. Кулиняк [1] виділяє територіальну обмеженість, добровільність переміщення, тимчасовий характер перебування та відсутність оплачуваної діяльності в місці перебування. Ці характеристики

дозволяють чітко відмежувати туризм від інших форм міграції та переміщення населення, а також підкреслюють його соціально-економічну специфіку.

Сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму в Україні детально аналізуються у дослідженні А. Зарубіна, Ю. Онойко та Н. Щербатюк [2]. Автори зазначають, що в останні роки спостерігається зростання інтересу населення до подорожей у межах країни, що пов'язано як із обмеженням виїзного туризму, так і з підвищенням рівня усвідомлення цінності національної культурної та природної спадщини. Вони підкреслюють, що внутрішній туризм стає важливим фактором економічної стабілізації, оскільки сприяє перерозподілу фінансових ресурсів всередині країни та підтримує розвиток малого і середнього бізнесу.

Крім того, А. Зарубіна, Ю. Онойко та Н. Щербатюк [2] акцентують увагу на трансформації структури туристичного попиту. Зокрема, спостерігається зростання популярності екологічного, сільського, культурно-пізнавального та активного туризму. Це свідчить про зміну поведінкових моделей споживачів туристичних послуг та формування нових пріоритетів у сфері відпочинку, що, у свою чергу, впливає на розвиток туристичної інфраструктури та пропозиції.

Важливим аспектом дослідження є визначення ролі внутрішнього туризму у соціально-економічному розвитку держави. З. Смутчак [3] зазначає, що туризм є однією з найбільш динамічних галузей економіки, яка має значний мультиплікативний ефект. Розвиток внутрішнього туризму сприяє зростанню доходів бюджету, створенню нових робочих місць, розвитку транспортної та соціальної інфраструктури, а також підвищенню рівня життя населення.

На думку З. Смутчак [3], особливістю туристичної галузі є її тісний зв'язок із іншими секторами економіки, такими як транспорт, торгівля, будівництво, харчування та сфера послуг. Це зумовлює її значний вплив на загальний економічний розвиток країни. Зокрема, кожна гривня, витрачена туристом, генерує додаткові доходи в суміжних галузях, що підсилює економічний ефект від розвитку туризму.

Значний внесок у дослідження особливостей розвитку туризму в Україні зробили І. Анхелко, І. Васькович та Г. Лех [4, с. 47–60]. Вони підкреслюють, що внутрішній туризм є пріоритетним напрямом розвитку туристичної галузі в умовах сучасних викликів. Автори зазначають, що Україна має значний природно-рекреаційний та культурно-історичний потенціал, який може бути ефективно використаний для розвитку внутрішнього туризму. Водночас вони наголошують на необхідності вдосконалення інфраструктури, підвищення якості туристичних послуг та формування позитивного іміджу туристичних дестинацій.

Особливу увагу І. Анхелко, І. Васькович та Г. Лех [4, с. 47–60] приділяють визначенню пріоритетів розвитку туризму, серед яких виділяють інноваційний розвиток, цифровізацію, екологізацію та інтеграцію у світовий туристичний простір. У контексті внутрішнього туризму це означає необхідність впровадження сучасних технологій, розвитку електронних сервісів, підвищення екологічної відповідальності та забезпечення конкурентоспроможності туристичних продуктів.

Ю. Миронов [5, с. 273-276] у своїх дослідженнях акцентує увагу на сучасних тенденціях розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства. Він зазначає, що внутрішній туризм є важливим чинником стабілізації туристичного ринку, особливо в умовах кризових явищ. Автор підкреслює, що розвиток внутрішнього туризму сприяє збереженню функціонування туристичних підприємств, підтримці зайнятості та формуванню нових бізнес-моделей.

Ю. Миронов [5, с. 273-276] також звертає увагу на необхідність адаптації туристичних підприємств до нових умов функціонування, зокрема шляхом диверсифікації послуг, підвищення якості обслуговування та орієнтації на потреби внутрішнього споживача. Це є важливим чинником забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі та її сталого розвитку.

Роль внутрішнього туризму у соціально-економічному розвитку також проявляється через його вплив на регіональний розвиток. Як зазначає З.

Смутчак [3], розвиток туристичної діяльності сприяє активізації економічної діяльності в регіонах, залученню інвестицій, розвитку інфраструктури та підвищенню рівня зайнятості. Особливо це важливо для сільських та депресивних територій, де туризм може стати одним із основних джерел доходів.

У цьому контексті важливим є також розвиток локальних туристичних продуктів, що базуються на використанні унікальних природних та культурних ресурсів регіонів. Це сприяє збереженню культурної спадщини, розвитку народних промислів та підвищенню туристичної привабливості територій.

Окремо слід розглянути соціальну роль внутрішнього туризму. Він сприяє підвищенню якості життя населення, забезпечує можливості для відпочинку, оздоровлення та культурного розвитку. Як зазначають А. Зарубіна, Ю. Онойко та Н. Щербатюк [2], внутрішній туризм відіграє важливу роль у формуванні національної ідентичності, оскільки сприяє пізнанню історії, культури та традицій власної країни.

Важливим аспектом є також доступність внутрішнього туризму для широких верств населення. У порівнянні з міжнародним туризмом, він є більш доступним з точки зору фінансових витрат, що дозволяє залучати до туристичної діяльності більшу кількість громадян. Це, у свою чергу, сприяє розвитку внутрішнього ринку туристичних послуг та підвищенню рівня соціальної інтеграції.

Не менш важливою є роль внутрішнього туризму в умовах кризових ситуацій. Як зазначає О. Гугул [6, с. 73–78], хоча його дослідження присвячене в'їзному туризму, багато висновків є релевантними і для внутрішнього туризму. Зокрема, автор підкреслює необхідність стимулювання туристичної діяльності шляхом удосконалення державної політики, розвитку інфраструктури та підтримки бізнесу. У випадку внутрішнього туризму це означає необхідність створення сприятливих умов для подорожей громадян у

межах країни, зокрема через розвиток транспортної мережі, інформаційного забезпечення та маркетингових кампаній.

Таким чином, узагальнюючи наукові підходи, можна зробити висновок, що внутрішній туризм є важливим фактором соціально-економічного розвитку, який виконує низку функцій: економічну, соціальну, культурну, екологічну та інтеграційну. Його розвиток сприяє підвищенню економічної активності, створенню робочих місць, розвитку регіонів, збереженню культурної спадщини та підвищенню якості життя населення.

Водночас ефективний розвиток внутрішнього туризму потребує комплексного підходу, що включає вдосконалення державної політики, розвиток інфраструктури, підвищення якості послуг, впровадження інновацій та формування позитивного іміджу туристичних дестинацій. Лише за таких умов внутрішній туризм зможе повною мірою реалізувати свій потенціал як важливий фактор соціально-економічного розвитку держави.

1.2. Види внутрішнього туризму та особливості їх функціонування

Внутрішній туризм як складна соціально-економічна система характеризується значною різноманітністю форм і видів, що обумовлено багатогранністю потреб споживачів туристичних послуг, ресурсним потенціалом територій та рівнем розвитку туристичної інфраструктури. Класифікація видів внутрішнього туризму має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки дозволяє систематизувати туристичну діяльність, визначити пріоритетні напрями розвитку та сформуванню ефективну державну політику у сфері туризму.

У наукових дослідженнях існують різні підходи до класифікації видів туризму. Зокрема, А. А. Романова [7] визначає, що класифікація туризму може здійснюватися за різними критеріями: метою подорожі, способом організації, тривалістю перебування, віковими характеристиками туристів, географічним принципом та іншими ознаками. У межах внутрішнього туризму особливого

значення набуває класифікація за метою подорожі, оскільки саме вона визначає специфіку функціонування різних видів туристичної діяльності.

Одним із найбільш поширених видів внутрішнього туризму є рекреаційний туризм, який передбачає відпочинок і відновлення фізичних та психічних сил людини. За словами П. Р. Пуцентейла [8], рекреаційний туризм є базовою формою туристичної діяльності, що забезпечує задоволення потреб населення у відпочинку, оздоровленні та зміні середовища перебування. Його функціонування пов'язане з використанням природно-рекреаційних ресурсів, таких як морське узбережжя, гірські райони, ліси та інші природні об'єкти. Особливістю рекреаційного туризму є його сезонність, що обумовлює необхідність ефективного управління туристичними потоками.

Наступним важливим видом внутрішнього туризму є культурно-пізнавальний туризм, який спрямований на ознайомлення туристів з історико-культурною спадщиною країни. А. А. Романова [7] зазначає, що цей вид туризму відіграє важливу роль у формуванні національної ідентичності, підвищенні рівня освіти та культурного розвитку населення. Особливістю його функціонування є тісний зв'язок із об'єктами культурної спадщини, музеями, історичними пам'ятками та культурними заходами. Крім того, розвиток культурно-пізнавального туризму сприяє збереженню історико-культурних ресурсів та їх популяризації.

Окрему групу становить лікувально-оздоровчий туризм, який орієнтований на відновлення здоров'я та профілактику захворювань. П. Р. Пуцентейло [8] підкреслює, що цей вид туризму базується на використанні природних лікувальних ресурсів, таких як мінеральні води, лікувальні грязі, кліматичні умови. Його функціонування потребує наявності спеціалізованої інфраструктури, зокрема санаторіїв, курортів та медичних закладів, що забезпечують відповідний рівень обслуговування.

Важливим напрямом розвитку внутрішнього туризму є сільський туризм. О. Табенська [9] зазначає, що сільський туризм є ефективним інструментом розвитку сільських територій, оскільки сприяє диверсифікації

економічної діяльності, створенню нових робочих місць та підвищенню рівня доходів місцевого населення. Особливістю цього виду туризму є його орієнтація на використання сільського способу життя, традицій, культури та природного середовища. Сільський туризм також сприяє збереженню культурної спадщини та розвитку місцевих громад.

Серед сучасних видів внутрішнього туризму значне місце займає екологічний туризм. Як зазначає А. А. Романова [7], екотуризм передбачає відповідальне ставлення до природного середовища, збереження біорізноманіття та мінімізацію негативного впливу на екосистеми. Особливістю його функціонування є необхідність дотримання принципів сталого розвитку, що передбачає баланс між економічними, соціальними та екологічними інтересами.

Значного розвитку набуває також активний туризм, який включає такі види діяльності, як пішохідний, велосипедний, гірський, водний та інші види туризму, пов'язані з фізичною активністю. За даними І. Черниш, В. Маховки та Н. Бакало [10], спеціалізовані види туризму, зокрема активний туризм, мають значний потенціал розвитку, оскільки відповідають сучасним тенденціям здорового способу життя та активного відпочинку. Особливістю їх функціонування є необхідність забезпечення безпеки туристів, розвитку відповідної інфраструктури та підготовки кваліфікованих кадрів.

Діловий туризм також є важливим сегментом внутрішнього туризму. Він включає подорожі, пов'язані з професійною діяльністю, участю в конференціях, виставках, семінарах та інших заходах. О. В. Коваленко [11, с. 151-153] зазначає, що діловий туризм є важливим фактором розвитку економіки, оскільки сприяє встановленню ділових контактів, обміну досвідом та залученню інвестицій. Особливістю його функціонування є високі вимоги до якості обслуговування, розвитку інфраструктури та організації заходів.

У сучасних умовах також зростає популярність гастрономічного туризму, який передбачає ознайомлення туристів із національною кухнею та кулінарними традиціями. П. Р. Пуцентейло [8] зазначає, що гастрономічний

туризм сприяє розвитку ресторанного бізнесу, популяризації національної кухні та формуванню туристичного іміджу регіонів.

Подієвий туризм є ще одним важливим видом внутрішнього туризму, який базується на відвідуванні культурних, спортивних, фестивальних та інших заходів. А. А. Романова [7] підкреслює, що подієвий туризм сприяє активізації туристичних потоків, розвитку інфраструктури та підвищенню привабливості територій. Особливістю його функціонування є залежність від календаря подій та необхідність ефективної організації заходів.

Значну роль відіграє також релігійний туризм, який передбачає відвідування релігійних святинь, паломництво та участь у релігійних заходах. Цей вид туризму має глибоке соціально-культурне значення та сприяє духовному розвитку населення.

Особливу увагу слід приділити спеціалізованим видам туризму, які набувають популярності в сучасних умовах. Як зазначають І. Черниш, В. Маховка та Н. Бакало [10, с. 42-48], до таких видів належать, зокрема, екстремальний, спортивний, науковий, освітній туризм. Вони характеризуються високим рівнем спеціалізації, орієнтацією на конкретні цільові групи та необхідністю відповідної інфраструктури.

Функціонування різних видів внутрішнього туризму має свої особливості, що визначаються низкою факторів. По-перше, це ресурсний потенціал територій, який визначає можливості розвитку того чи іншого виду туризму. По-друге, це рівень розвитку інфраструктури, який включає транспорт, розміщення, харчування та інші елементи туристичної системи. По-третє, це державна політика у сфері туризму, яка визначає умови функціонування туристичної галузі.

П. Р. Пуцентейло [8] підкреслює, що ефективне функціонування туристичної галузі можливе лише за умови комплексного підходу, який передбачає взаємодію всіх елементів туристичної системи. Це включає розвиток інфраструктури, підготовку кадрів, впровадження інновацій та забезпечення високої якості туристичних послуг.

Важливим аспектом є також адаптація різних видів туризму до сучасних викликів, зокрема цифровізації, зміни споживчих уподобань та екологічних вимог. Як зазначає О. В. Коваленко [11, с. 151-153], інновації відіграють ключову роль у розвитку туристичної галузі, оскільки дозволяють підвищити ефективність функціонування, покращити якість послуг та забезпечити конкурентоспроможність.

Внутрішній туризм характеризується значною різноманітністю видів, кожен із яких має свої особливості функціонування. Їх розвиток залежить від ресурсного потенціалу, рівня інфраструктури, державної політики та сучасних тенденцій розвитку туристичної галузі. Комплексний підхід до розвитку різних видів внутрішнього туризму дозволяє забезпечити ефективне використання туристичного потенціалу країни, підвищити рівень економічного розвитку та покращити якість життя населення.

Отже, класифікація та дослідження видів внутрішнього туризму є важливим напрямом наукових досліджень, що дозволяє визначити пріоритети розвитку туристичної галузі та сформуванню ефективну стратегію її функціонування в умовах сучасних викликів.

1.3. Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу територій

У сучасних умовах розвитку туристичної галузі особливого значення набуває обґрунтована оцінка туристичного потенціалу територій, яка виступає основою для формування ефективної стратегії розвитку туризму, раціонального використання ресурсів та підвищення конкурентоспроможності регіонів. Туристичний потенціал є складною багатокомпонентною категорією, що відображає сукупність природних, культурно-історичних, соціально-економічних та інфраструктурних ресурсів, які можуть бути використані для розвитку туристичної діяльності.

Сутність туристичного потенціалу розкривається через його структурні елементи та функціональне призначення. Як зазначає Т. Бут [12], туристичний

потенціал території слід розглядати як інтегральну характеристику, що включає наявність ресурсів, рівень їх освоєння, стан інфраструктури та можливості для подальшого розвитку. Автор підкреслює, що оцінювання туристичного потенціалу є необхідною передумовою для прийняття управлінських рішень у сфері туризму.

Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу формувалися поступово та охоплюють різні аспекти дослідження. Одним із базових є ресурсний підхід, який передбачає аналіз наявних природних, історико-культурних та соціально-економічних ресурсів. Згідно з підходом, представленим Т. Бут [12], ресурсна складова є основою туристичного потенціалу, оскільки саме вона визначає можливості для розвитку різних видів туризму.

Ресурсний підхід передбачає ідентифікацію, класифікацію та оцінку туристичних ресурсів за такими критеріями, як унікальність, доступність, стан збереженості та привабливість для туристів. Водночас його обмеженням є те, що він не враховує рівень розвитку інфраструктури та організаційні аспекти туристичної діяльності.

З метою подолання цих обмежень використовується комплексний підхід, який передбачає оцінювання туристичного потенціалу з урахуванням усіх його складових. Як зазначає Ю. Юхновська [13, с. 54-59], комплексна оцінка туристичного потенціалу включає аналіз ресурсної бази, інфраструктури, соціально-економічних умов, рівня розвитку туристичного ринку та інституційного середовища. Автор підкреслює, що лише комплексний підхід дозволяє отримати об'єктивну оцінку потенціалу території та визначити її конкурентні переваги.

Ю. Юхновська [13, с. 54-59] також зазначає, що оцінювання туристичного потенціалу може здійснюватися з використанням різних методів, серед яких виділяються експертні, статистичні, економіко-математичні та геоінформаційні методи. Кожен із цих методів має свої

переваги та недоліки, тому доцільним є їх комбінування з метою підвищення точності результатів.

Суттєвий внесок у розвиток методичних підходів до оцінювання туристичного потенціалу зробили В. Язіна, В. Дзюба та Д. Мирний [14]. Вони пропонують інтегровану комплексну модель оцінки туристичного потенціалу України, яка передбачає поєднання різних підходів та врахування широкого спектра показників. Автори зазначають, що туристичний потенціал слід розглядати як динамічну систему, що змінюється під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів.

Інтегрована модель, запропонована В. Язіною, В. Дзюбою та Д. Мирним [14], включає кілька етапів: визначення системи показників, їх нормування, розрахунок інтегрального показника та інтерпретацію результатів. До системи показників входять такі групи: природно-ресурсні, культурно-історичні, інфраструктурні, економічні та соціальні показники. Це дозволяє отримати комплексну оцінку туристичного потенціалу та визначити сильні і слабкі сторони території.

Важливим аспектом є також оцінка соціально-економічного потенціалу туристичної галузі. У дослідженні Т. Брикової, В. Постової, І. Мазуркевич, А. Кізюн та Т. Семко [15, с. 133-151] зазначається, що соціально-економічний потенціал туризму включає такі складові, як рівень економічного розвитку, інвестиційна привабливість, рівень зайнятості, розвиток інфраструктури та якість життя населення. Автори підкреслюють, що оцінювання цього потенціалу є важливим для визначення перспектив розвитку туристичної галузі та формування ефективної політики.

Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу також передбачають використання рейтингових та індексних методів. Як зазначає Т. Бут [12], рейтингові методи дозволяють порівнювати різні території за рівнем розвитку туристичного потенціалу та визначати їх позиції у відповідних рейтингах. Індексні методи, у свою чергу, передбачають розрахунок

інтегральних показників, що узагальнюють інформацію про різні аспекти туристичного потенціалу.

Особливу увагу слід приділити економіко-математичним методам оцінювання, які дозволяють моделювати розвиток туристичної галузі та прогнозувати її перспективи. Ю. Юхновська [13, с. 54-59] зазначає, що використання таких методів дозволяє враховувати взаємозв'язки між різними показниками та оцінювати вплив окремих факторів на загальний рівень туристичного потенціалу.

Сучасні підходи до оцінювання туристичного потенціалу також передбачають використання геоінформаційних систем (ГІС), які дозволяють візуалізувати туристичні ресурси, аналізувати просторові закономірності та визначати найбільш перспективні території для розвитку туризму. Це особливо актуально в умовах цифровізації економіки та розвитку інформаційних технологій.

Важливим елементом оцінювання туристичного потенціалу є визначення його ефективності. Як зазначають В. Язіна, В. Дзюба та Д. Мирний [14], ефективність використання туристичного потенціалу визначається через співвідношення результатів туристичної діяльності та витрат на її здійснення. Це дозволяє оцінити економічну доцільність розвитку туризму та визначити пріоритетні напрями інвестування.

Крім того, оцінювання туристичного потенціалу має враховувати фактори сталого розвитку. У цьому контексті важливим є забезпечення балансу між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку туризму. Як зазначають Т. Брикова, В. Постова, І. Мазуркевич, А. Кізюн та Т. Семко [15, с. 133-151], сталий розвиток туристичної галузі передбачає раціональне використання ресурсів, збереження довкілля та підвищення якості життя населення.

Слід також зазначити, що оцінювання туристичного потенціалу має враховувати регіональні особливості. Кожна територія має свої унікальні характеристики, що визначають її туристичну привабливість. Тому методичні

підходи повинні бути адаптовані до конкретних умов та враховувати специфіку регіону.

Узагальнюючи наукові підходи, можна виділити основні етапи оцінювання туристичного потенціалу територій: визначення мети та завдань оцінювання, формування системи показників, збір та обробка інформації, розрахунок показників, аналіз результатів та формування рекомендацій. Кожен із цих етапів є важливим для забезпечення достовірності та обґрунтованості результатів.

Отже, сучасні методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу базуються на комплексному, інтегрованому та системному підходах, що передбачають використання різноманітних методів та інструментів. Їх застосування дозволяє підвищити ефективність управління туристичною галуззю, забезпечити її сталий розвиток та підвищити конкурентоспроможність територій у сучасних умовах.

1.4. Фактори та сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму

Розвиток внутрішнього туризму в сучасних умовах визначається сукупністю різноманітних факторів, що формують як можливості, так і обмеження для функціонування туристичної галузі. Дослідження факторів і тенденцій розвитку внутрішнього туризму має важливе значення для розуміння закономірностей його трансформації, формування ефективної державної політики та забезпечення сталого розвитку туристичної сфери.

Сутність факторів розвитку туризму полягає у визначенні умов, які впливають на формування туристичного попиту, пропозиції та загальну ефективність функціонування галузі. Як зазначає А. А. Чумак [16, с. 41], фактори розвитку туризму доцільно класифікувати за різними ознаками, зокрема за характером впливу (внутрішні та зовнішні), за сферою дії (економічні, соціальні, політичні, технологічні, екологічні) та за ступенем керованості (керовані та некеровані). Такий підхід дозволяє комплексно оцінити вплив різних чинників на розвиток внутрішнього туризму.

Серед економічних факторів розвитку внутрішнього туризму ключову роль відіграє рівень доходів населення, який безпосередньо визначає платоспроможний попит на туристичні послуги. За словами К. Ю. Редько та О. С. Фурс [17], економічна стабільність та зростання доходів населення сприяють активізації туристичної діяльності, тоді як економічні кризи та інфляційні процеси обмежують можливості населення щодо подорожей. Крім того, важливим фактором є рівень розвитку підприємництва у туристичній сфері, який визначає пропозицію туристичних послуг.

Інвестиційна привабливість туристичної галузі також є важливим економічним фактором. Є. Подаков [18, с. 17–24] зазначає, що інвестиції є необхідною умовою розвитку туристичної інфраструктури, підвищення якості послуг та впровадження інновацій. Автор підкреслює, що інвестиційна привабливість туристичної галузі залежить від таких факторів, як стабільність економічного середовища, рівень державної підтримки, наявність ресурсного потенціалу та розвиток інфраструктури.

Соціальні фактори розвитку внутрішнього туризму включають демографічні характеристики населення, рівень освіти, культурні цінності та стиль життя. Як зазначає А. А. Чумак [16, с. 41], зміна способу життя населення, зростання уваги до здорового способу життя та активного відпочинку сприяють розвитку нових видів туризму, таких як екологічний, спортивний та оздоровчий туризм. Крім того, важливим є зростання мобільності населення та доступності транспортних послуг.

Політичні фактори також мають значний вплив на розвиток внутрішнього туризму. Стабільність політичної ситуації, ефективність державної політики у сфері туризму, наявність нормативно-правової бази визначають умови функціонування туристичної галузі. К. Ю. Редько та О. С. Фурс [17] зазначають, що державна підтримка туризму, зокрема через розвиток інфраструктури, стимулювання інвестицій та просування туристичних продуктів, є важливим чинником його розвитку.

Особливе значення в сучасних умовах мають технологічні фактори. О. П. Савіцька та Н. В. Савіцька [19, с. 124–130] підкреслюють, що цифровізація туристичної галузі є одним із ключових трендів її розвитку. Використання інформаційних технологій, онлайн-платформ, мобільних додатків та цифрових сервісів сприяє підвищенню доступності туристичних послуг, покращенню якості обслуговування та ефективності управління туристичною діяльністю.

Технологічні інновації також дозволяють розширити можливості для просування туристичних продуктів, зокрема через соціальні мережі, онлайн-маркетинг та електронну комерцію. Це сприяє формуванню нових моделей споживання туристичних послуг та підвищенню конкурентоспроможності туристичних підприємств.

Екологічні фактори набувають дедалі більшого значення у контексті розвитку внутрішнього туризму. Зростання уваги до проблем охорони довкілля, зміни клімату та збереження природних ресурсів впливає на формування туристичного попиту та розвиток екологічного туризму. Як зазначає А. А. Чумак [16, с. 41], екологічна складова стає важливим критерієм при виборі туристичних напрямків, що зумовлює необхідність впровадження принципів сталого розвитку у туристичній діяльності.

Сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму в Україні характеризуються рядом особливостей. Однією з ключових тенденцій є зростання ролі внутрішнього туризму як альтернативи міжнародному туризму. За словами К. Ю. Редько та О. С. Фурс [17], внутрішній туризм стає більш популярним у зв'язку з обмеженнями на міжнародні подорожі, економічними труднощами та підвищенням інтересу до національної культурної спадщини.

Іншою важливою тенденцією є диверсифікація туристичних продуктів. О. П. Савіцька та Н. В. Савіцька [19, с. 124-130] зазначають, що сучасний туристичний ринок характеризується зростанням різноманітності туристичних послуг, що дозволяє задовольнити потреби різних категорій

споживачів. Це включає розвиток нових видів туризму, таких як гастрономічний, подієвий, екологічний, сільський та інші.

Інноваційний розвиток туристичної галузі є ще однією важливою тенденцією. За словами О. П. Савіцької та Н. В. Савіцької [19, с. 124–130], впровадження інновацій сприяє підвищенню ефективності функціонування туристичних підприємств, покращенню якості послуг та забезпеченню конкурентних переваг. Це включає використання новітніх технологій, розвиток цифрових платформ та впровадження нових бізнес-моделей.

Важливим напрямом розвитку внутрішнього туризму є також регіоналізація туристичної діяльності. В. Збарський та Д. Грибова [20, с. 28] зазначають, що розвиток туризму в Україні характеризується посиленням ролі регіонів, які формують власні туристичні продукти та стратегії розвитку. Це сприяє більш ефективному використанню місцевих ресурсів та підвищенню конкурентоспроможності регіонів.

Крім того, спостерігається тенденція до підвищення якості туристичних послуг. Є. Подаков [18, с. 17-24] підкреслює, що конкурентоспроможність туристичної галузі значною мірою залежить від рівня якості послуг, що надаються. Це зумовлює необхідність впровадження стандартів якості, підготовки кваліфікованих кадрів та вдосконалення системи управління туристичними підприємствами.

Особливої уваги заслуговує тенденція до сталого розвитку туризму. Як зазначає А. А. Чумак [16, с. 41], сталий розвиток передбачає баланс між економічними, соціальними та екологічними аспектами туристичної діяльності. Це включає раціональне використання ресурсів, збереження довкілля, підтримку місцевих громад та забезпечення довгострокового розвитку туристичної галузі.

У сучасних умовах важливою тенденцією є також підвищення ролі маркетингу у розвитку внутрішнього туризму. К. Ю. Редько та О. С. Фурс [17] зазначають, що ефективне просування туристичних продуктів, формування

позитивного іміджу територій та використання сучасних маркетингових інструментів є важливими умовами залучення туристів.

Розвиток внутрішнього туризму визначається комплексом взаємопов'язаних факторів, що включають економічні, соціальні, політичні, технологічні та екологічні аспекти. Сучасні тенденції розвитку туристичної галузі характеризуються зростанням ролі внутрішнього туризму, диверсифікацією туристичних продуктів, впровадженням інновацій, розвитком регіональних туристичних систем та орієнтацією на принципи сталого розвитку.

Отже, врахування факторів та тенденцій розвитку внутрішнього туризму є необхідною умовою для формування ефективної стратегії розвитку туристичної галузі. Це дозволяє забезпечити її конкурентоспроможність, підвищити ефективність функціонування та сприяти соціально-економічному розвитку країни в цілому.

У першому розділі було розкрито теоретичні основи розвитку внутрішнього туризму та визначено його значення для соціально-економічного розвитку держави. Встановлено, що внутрішній туризм є важливою складовою туристичної галузі, яка сприяє економічному зростанню, розвитку регіонів, створенню робочих місць і підвищенню якості життя населення. Його роль особливо посилюється в умовах кризових явищ, коли міжнародна мобільність обмежена.

Також було проаналізовано основні види внутрішнього туризму та їх особливості, що дозволяє краще зрозуміти структуру туристичного ринку та визначити перспективні напрями його розвитку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Оцінка природно-ресурсного та історико-культурного потенціалу регіону

Івано-Франківська область є одним із найбільш туристично привабливих регіонів України, що зумовлено поєднанням унікальних природних ресурсів, значної кількості об'єктів історико-культурної спадщини та високого рівня рекреаційного потенціалу. Регіон відіграє важливу роль у розвитку внутрішнього туризму, що підтверджується як стабільними туристичними потоками, так і значними фінансовими надходженнями від туристичної діяльності.

Передусім слід зазначити, що природно-ресурсний потенціал області є базою для формування туристичної пропозиції. Івано-Франківщина розташована в межах Українських Карпат, що забезпечує наявність гірського рельєфу, сприятливих кліматичних умов, значної кількості водних ресурсів, лісів та природно-заповідних територій. В області налічується понад 300 об'єктів природно-заповідного фонду, включаючи національні природні парки, заказники та пам'ятки природи, що створює основу для розвитку екологічного та рекреаційного туризму [21].

Важливим елементом природного потенціалу є також наявність мінеральних вод і лікувальних ресурсів, які використовуються для розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Курортні зони, зокрема Яремче, Косів, Ворохта, Шешори, є центрами рекреаційної діяльності та приваблюють туристів завдяки сприятливому клімату та природним умовам .

Оцінюючи туристичну привабливість регіону, доцільно проаналізувати динаміку туристичних потоків, що відображає реальний рівень використання природно-ресурсного потенціалу [21].

Динаміку туристичних потоків в Івано-Франківській області представимо на рис. 2.1.

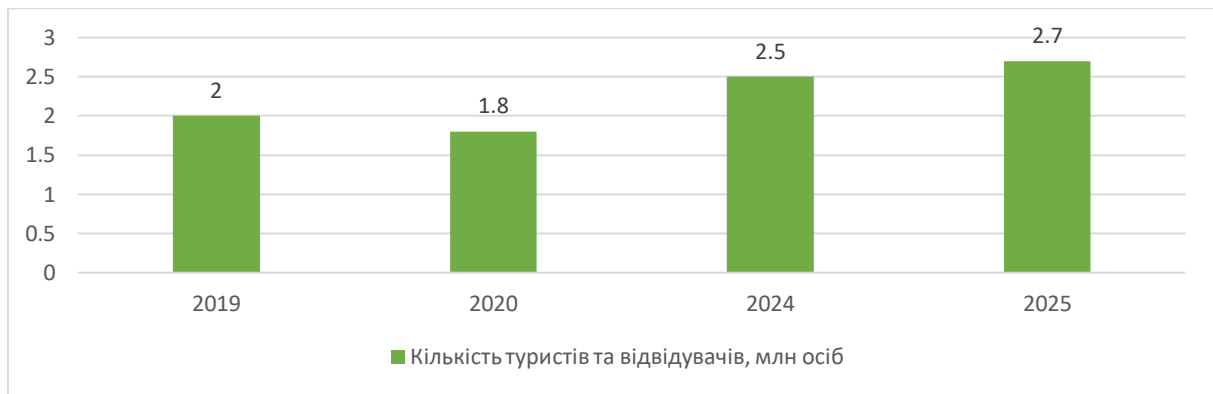

Рис. 2.1 – Динаміка туристичних потоків в Івано-Франківській області [22]

Як видно з даних, динаміка туристичних потоків в Івано-Франківській області загалом має позитивну тенденцію, незважаючи на вплив зовнішніх кризових факторів. У 2019 році обсяг туристів становив близько 2,0 млн осіб, що свідчить про стабільний розвиток туристичної галузі в докризовий період та високий рівень привабливості регіону.

У 2020 році спостерігається певне скорочення туристичних потоків до 1,8 млн осіб, що безпосередньо пов'язано з пандемією COVID-19 та запровадженими обмеженнями на пересування. Проте спад не був критичним, що можна пояснити переорієнтацією туристів саме на внутрішні подорожі, зокрема до Карпатського регіону [22].

Подальші дані демонструють відновлення та навіть зростання туристичної активності. У 2024 році кількість туристів досягла 2,5 млн осіб, що перевищує докризовий рівень. Це свідчить про ефективну адаптацію туристичної галузі до нових умов, зростання популярності внутрішнього туризму та посилення інтересу до природних і рекреаційних ресурсів області.

Дані за 2025 рік, свідчать про зростання туристичних потоків до 2,7 млн осіб, підтверджують стійку позитивну динаміку розвитку туристичної галузі регіону. Така тенденція вказує на зміцнення позицій Івано-Франківської області як одного з провідних туристичних регіонів України та свідчить про наявність значного потенціалу для подальшого розвитку внутрішнього туризму [22].

Зростання туристичних потоків у 2024–2025 роках відбулося під впливом кількох ключових факторів. По-перше, суттєво зросла роль внутрішнього туризму в умовах обмежених можливостей виїзду за кордон, що сприяло переорієнтації туристів на Карпатський регіон. По-друге, розвиток туристичної інфраструктури, зокрема розширення готельної бази, покращення сервісу та активне функціонування курорту Буковель, забезпечили підвищення привабливості регіону.

Крім того, зростання попиту було зумовлене популяризацією активного та екологічного туризму, що відповідає сучасним трендам споживання туристичних послуг. Важливу роль відіграло також проведення культурних заходів і фестивалів, які стимулюють короткострокові туристичні поїздки.

У порівнянні з іншими туристичними регіонами України, зокрема Закарпатською та Львівською областями, Івано-Франківська область демонструє більш високі темпи зростання внутрішнього туризму, що пов'язано з концентрацією гірськолижних курортів та більш розвиненою рекреаційною інфраструктурою.

Крім природних ресурсів, важливу роль відіграє історико-культурний потенціал області. Івано-Франківщина є регіоном із багатою історичною спадщиною, що включає численні архітектурні пам'ятки, музеї, сакральні споруди, етнографічні об'єкти та традиції. Особливе місце займає гуцульська культура, яка формує унікальний туристичний продукт і сприяє розвитку етнографічного та культурно-пізнавального туризму.

На території області функціонує значна кількість музеїв, історичних пам'яток та культурних центрів, що створює передумови для розвитку культурного туризму. Важливим чинником є також проведення численних фестивалів, ярмарків та культурних заходів, які підвищують туристичну привабливість регіону [23].

Для більш повної оцінки потенціалу доцільно розглянути структуру туристичних ресурсів області у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Структура туристичного потенціалу Івано-Франківської області [23]

Група ресурсів	Характеристика	Значення для туризму
Природні	Карпати, ліси, річки, водоспади, мінеральні джерела	розвиток екологічного, активного та оздоровчого туризму
Історико-культурні	пам'ятки архітектури, музеї, сакральні споруди, традиції	розвиток культурно-пізнавального та етнотуризму
Соціально-економічні	інфраструктура, транспорт, заклади розміщення	забезпечення доступності та якості туристичних послуг

Як видно з наведеної таблиці, туристичний потенціал Івано-Франківської області має комплексний характер і формується під впливом кількох взаємопов'язаних груп ресурсів. Провідну роль відіграють природні ресурси, оскільки саме вони є основою туристичної привабливості регіону. Наявність Карпатських гір, лісів, річок, водоспадів і мінеральних джерел створює сприятливі умови для розвитку екологічного, активного та оздоровчого туризму, що користується стабільним попитом серед внутрішніх туристів.

Водночас важливе значення мають історико-культурні ресурси, які доповнюють природний потенціал і формують унікальний туристичний продукт регіону. Різноманіття архітектурних пам'яток, музеїв, сакральних споруд і традицій сприяє розвитку культурно-пізнавального та етнографічного туризму, а також підсилює інтерес до місцевої культури та історії.

Не менш важливими є соціально-економічні ресурси, які забезпечують функціонування туристичної галузі. Розвинена інфраструктура, транспортна доступність і наявність закладів розміщення створюють умови для комфортного перебування туристів та підвищують загальний рівень якості туристичних послуг [23].

Окремої уваги заслуговує економічна ефективність використання туристичного потенціалу. Туризм є важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів. Зокрема, у 2024 році туристичний збір в області становив 33,1 млн грн, а вже за 11 місяців 2025 року – 45,6 млн грн, що свідчить про значне зростання доходів від туристичної діяльності.

Зростання фінансових показників пояснюється не лише збільшенням кількості туристів, але й підвищенням середніх витрат на одного відвідувача. Це пов'язано із розвитком більш дорогих сегментів туристичних послуг, зокрема гірськолижного відпочинку, SPA-комплексів та преміального розміщення.

У порівнянні з іншими регіонами України, Івано-Франківська область формує одну з найбільших часток туристичного збору, поступаючись лише окремим великим туристичним центрам, що свідчить про високу економічну ефективність використання туристичного потенціалу.

Фінансові показники туристичної галузі Івано-Франківської області представимо на рис. 2.2.

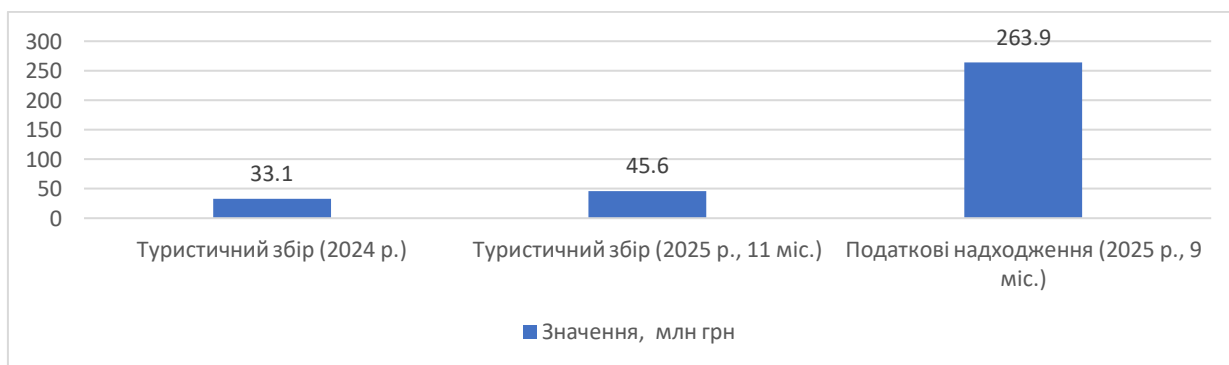

Рис. 2.2 – Фінансові показники туристичної галузі Івано-Франківської області [24]

Як видно з наведених показників, фінансові результати туристичної галузі демонструють чітку тенденцію до зростання. Порівняння обсягів туристичного збору свідчить про суттєве збільшення надходжень навіть у межах неповного звітного періоду 2025 року, що вказує на активізацію туристичних потоків і підвищення інтенсивності використання туристичної інфраструктури.

Водночас значний обсяг податкових надходжень, який перевищує 260 млн грн лише за 9 місяців, підтверджує вагомий внесок туристичної діяльності у формування дохідної частини бюджету регіону. Це свідчить не лише про

прямий економічний ефект, але й про мультиплікативний вплив туризму на суміжні галузі, зокрема сферу послуг, торгівлю та транспорт [24].

Таким чином, Івано-Франківська область має потужний природно-ресурсний та історико-культурний потенціал, який забезпечує її високу туристичну привабливість. Поєднання природних умов Карпатського регіону, багатой культурної спадщини та позитивної динаміки туристичних потоків створює сприятливі передумови для подальшого розвитку внутрішнього туризму. Водночас ефективне використання цього потенціалу потребує подальшого розвитку інфраструктури, підвищення якості послуг та впровадження сучасних підходів до управління туристичною діяльністю.

2.2. Аналіз інфраструктурного забезпечення внутрішнього туризму

Інфраструктурне забезпечення є одним із ключових факторів розвитку внутрішнього туризму, оскільки саме воно визначає рівень доступності туристичних ресурсів, комфорт перебування туристів та загальну конкурентоспроможність регіону. Івано-Франківська область характеризується відносно розвиненою туристичною інфраструктурою, яка включає транспортну мережу, засоби розміщення, заклади харчування, туристично-інформаційні центри та рекреаційні об'єкти.

Передусім слід зазначити, що транспортна інфраструктура регіону відіграє важливу роль у забезпеченні туристичних потоків. Область має розвинену мережу автомобільних доріг, які з'єднують її з іншими регіонами України, а також залізничне сполучення та міжнародний аеропорт в Івано-Франківську. Водночас значна частина туристичних маршрутів пов'язана з гірськими територіями, що зумовлює підвищені вимоги до якості доріг і логістики [25].

Важливою складовою туристичної інфраструктури є засоби розміщення. Івано-Франківська область має значну кількість готелів, садиб зеленого туризму, хостелів та інших закладів розміщення, що дозволяє задовольнити попит різних категорій туристів. Особливо активно розвивається готельна

інфраструктура в гірських районах, де зосереджені основні туристичні потоки. Найбільша концентрація засобів розміщення спостерігається у Поляницькій, Яремчанській та Ворохтянській територіальних громадах, що пояснюється функціонуванням курорту Буковель та інших популярних туристичних локацій.

Для більш детального аналізу розглянемо основні показники інфраструктурного забезпечення туристичної галузі у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Основні показники туристичної інфраструктури Івано-Франківської області [24]

Показник	Значення
Кількість туристів (2024 р.)	близько 2,5 млн осіб
Податкові надходження від туризму (2024 р.)	понад 248 млн грн
Податкові надходження (2025 р., 9 міс.)	263,9 млн грн
Туристичний збір (2024 р.)	33,1 млн грн
Туристичний збір (2025 р., 11 міс.)	45,6 млн грн

Як видно з наведених даних, інфраструктурне забезпечення туристичної галузі Івано-Франківської області характеризується позитивною динамікою та зростанням економічної ефективності. Значна кількість туристів у 2024 році, яка становить близько 2,5 млн осіб, свідчить про високий рівень завантаженості туристичної інфраструктури та стабільний попит на туристичні послуги в регіоні.

Водночас фінансові показники демонструють суттєве зростання ролі туризму у формуванні бюджетних надходжень. Обсяг податкових надходжень уже за 9 місяців 2025 року перевищує показники попереднього року, що вказує на подальше розширення туристичної діяльності та підвищення її результативності. Аналогічна тенденція простежується і щодо туристичного збору, де за неповний період 2025 року зафіксовано значно вищі надходження порівняно з 2024 роком.

Це свідчить про те, що туристична інфраструктура регіону не лише активно використовується, але й поступово розвивається та адаптується до зростаючих туристичних потоків. Загалом наведені показники підтверджують,

що Івано-Франківська область має сформовану та ефективно функціонуючу інфраструктурну базу, яка забезпечує стабільний розвиток внутрішнього туризму [24].

Також окрему увагу слід приділити розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури, яка включає облаштування туристичних маршрутів, створення нових об'єктів відпочинку та покращення існуючих. У 2024 році в області було реалізовано низку проєктів, спрямованих на розвиток екологічних стежок, маркування туристичних маршрутів та покращення доступу до природних об'єктів. Зокрема, у національних природних парках облаштовано нові маршрути, відновлено маркування та створено інфраструктурні елементи для комфортного перебування туристів .

Крім того, важливим напрямом розвитку інфраструктури є впровадження інноваційних та цифрових рішень. В області активно розвиваються онлайн-платформи для бронювання, туристичні портали, а також інформаційні ресурси, що сприяють підвищенню доступності туристичних послуг та покращенню комунікації з туристами. Реалізація проєктів, спрямованих на розвиток туристичних дестинацій та міжмуніципального співробітництва, також сприяє підвищенню ефективності управління туристичною інфраструктурою .

Разом з тим, інфраструктурне забезпечення внутрішнього туризму в Івано-Франківській області має і певні проблеми. Серед них можна виділити нерівномірність розвитку інфраструктури між різними територіями, недостатній рівень розвитку транспортної мережі в гірських районах, а також потребу у модернізації частини об'єктів туристичної інфраструктури. Це обмежує можливості для повноцінного використання туристичного потенціалу окремих територій [24].

Таким чином, аналіз інфраструктурного забезпечення внутрішнього туризму в Івано-Франківській області свідчить про достатньо високий рівень його розвитку, що підтверджується зростанням туристичних потоків і фінансових показників. Водночас порівняльний аналіз із іншими регіонами

України свідчить, що рівень розвитку інфраструктури Івано-Франківської області є вищим, ніж у більшості гірських регіонів, проте поступається великим урбанізованим туристичним центрам, таким як Львів. Основною причиною цього є нерівномірність розвитку територій, коли найбільш розвинена інфраструктура зосереджена у туристичних кластерах, зокрема в районі Буковелю, тоді як інші території потребують додаткових інвестицій. Подальший розвиток туристичної галузі потребує вдосконалення транспортної інфраструктури, підвищення якості туристичних послуг та забезпечення більш рівномірного розвитку інфраструктури в усіх районах області.

2.3. Дослідження тенденцій та динаміки розвитку внутрішнього туризму в області

Дослідження тенденцій і динаміки розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області ґрунтується на аналізі офіційних статистичних даних, які відображають зміни в економічних показниках туристичної діяльності за останні роки. Туристична сфера регіону відіграє важливу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів та розвитку малого і середнього бізнесу, а також є ключовим чинником соціально-економічного розвитку територій, особливо гірських і передгірних громад.

З огляду на ці обставини, важливо проаналізувати, як змінювалися основні показники туристичної галузі та які тенденції формуються у сучасних умовах. Це дозволяє оцінити ступінь адаптації туристичного сектора до змін попиту, сезонних коливань та структурних трансформацій, пов'язаних із впливом пандемійних обмежень і новими моделями споживання туристичних послуг [25].

Одним із головних показників економічної ефективності функціонування туристичного сектора є обсяг туристичного збору – місцевого податку, що сплачується туристами або власниками засобів розміщення.

Аналізуючи його динаміку за останні роки, бачимо стабільну тенденцію до зростання на рис. 2.3.

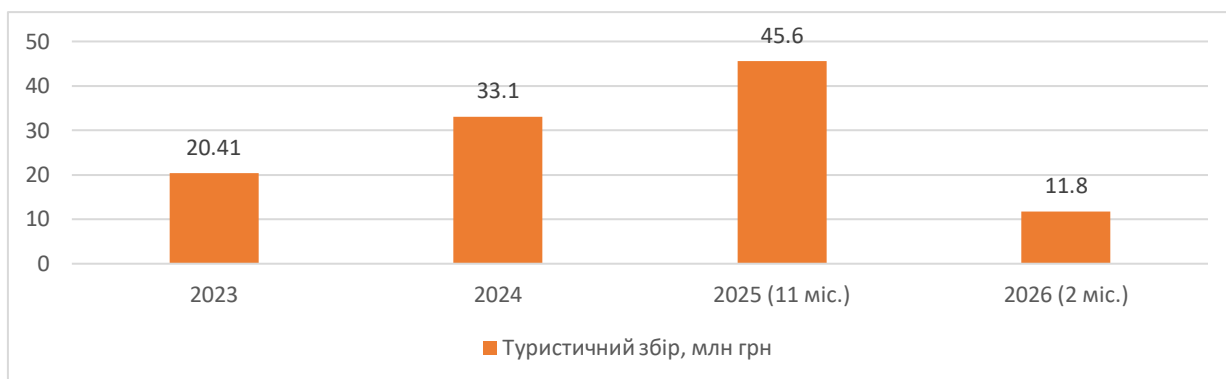

Рис. 2.3 – Динаміка туристичного збору в Івано-Франківській області за 2019–2026 роки [26]

Аналізуючи наведені дані про туристичний збір в Івано-Франківській області, можна побачити чітку тенденцію стійкого зростання економічного внеску туристичної галузі в регіональну економіку. У 2023 році обсяг збору становив 20,41 млн грн, що відображало докризовий рівень розвитку туризму після пандемійного спаду. У 2024 році туристичний збір зріс до 33,1 млн грн, що відповідає приросту на 62 % порівняно з попереднім роком. Таке різке зростання свідчить про активне відновлення туристичної діяльності та повернення туристичного попиту на докризовий рівень із подальшим перевищенням.

За 11 місяців 2025 року показник досяг 45,6 млн грн, що відповідає приросту на 38 % порівняно з 2024 роком. Це свідчить про стабільну позитивну динаміку та ефективне залучення нових туристів, а також про зростання відвідуваності регіону.

Початкові дані за 2 місяці 2026 року демонструють продовження цього тренду – 11,8 млн грн, що на 41 % більше, ніж за аналогічний період попереднього року, підтверджуючи стійку тенденцію до зростання. Загалом, ці дані свідчать про те, що туристична галузь області успішно адаптується до сучасних умов, розширює економічний ефект і формує стабільне джерело наповнення місцевих бюджетів [26].

Аналіз обсягів туристичного збору за окремими територіальними громадами дає змогу побачити, які території формують найбільші надходження, і які з них стають локомотивами розвитку туризму.

Туристичний збір за окремими громадами області представимо у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Туристичний збір за окремими громадами області за 2024–2025 роки, тис. грн [26]

Територіальна громада	2024	2025
Поляницька	21 932,94	32 648,48
Яремчанська	5 173,92	6 106,41
Івано-Франківська	2 537,02	2 937,59
Ворохтянська	1 622,54	1 817,81
Верховинська	278,82	635,97
Косівська	261,62	400,43
Богородчанська	194,52	226,06
Коломийська	201,16	203,50
Галицька	–	109,87
Кутська	–	91,24

Територіальні громади з найбільшими надходженнями – це ті, де традиційно концентрується найбільший туристичний потік: Поляницька (через курорт Буковель), Яремчанська та Івано-Франківська міська громада. Зростання приблизно на 30–50 % у цих громадах у 2025 році порівняно з 2024-м свідчить про підвищення туристичної активності та ефективніше використання наявної інфраструктури.

При цьому варто звернути увагу на громади, які традиційно не були туристичними центрами, але мають позитивну динаміку. Наприклад, Верховинська та Косівська громади подвоїли або суттєво наростили надходження збору протягом року, що вказує на ширший розподіл туристичного попиту територіально [26].

Аналізуючи сучасний стан і динаміку розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області, можна виокремити кілька ключових тенденцій, які формують розвиток туристичної сфери регіону. Перш за все, спостерігається стійке зростання обсягів туристичного збору, що відображає

не лише активізацію туристичної діяльності, але й зростання економічного внеску туризму в регіональну економіку. Щорічне збільшення надходжень від туристичного збору свідчить про ефективне залучення туристів і підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Особливу роль у формуванні туристичного потоку відіграють окремі території-лідери, де зосереджено розвинену інфраструктуру курортів, санаторіїв та готельних комплексів. Такі громади забезпечують найбільші надходження, що свідчить про концентрацію туристичної активності у певних географічних вузлах. Водночас, спостерігається тенденція до розширення географії туризму: обсяги збору зростають навіть у громадах, які раніше не були традиційними туристичними центрами. Це свідчить про формування попиту на нові види подорожей, зокрема екотуризм, агротуризм та культурні маршрути, що сприяє диверсифікації туристичного продукту області.

Узагальнюючи проведений аналіз, можна зробити висновок, що внутрішній туризм в Івано-Франківській області демонструє стійке зростання ключових економічних показників і зміцнення позицій регіону як одного з туристичних лідерів України. Збільшення туристичного збору в останні роки, позитивна динаміка надходжень у 2025 році та розширення туристичного простору свідчать про ефективне використання природно-рекреаційних та культурних ресурсів. Активність туристів зростає не лише у традиційних курортних центрах, але й у нових територіальних громадах, що відкривають власні можливості для мандрівників. Це створює передумови для подальшої диверсифікації туристичного продукту, адаптації галузі до сучасних потреб туристів і забезпечення сталого розвитку туризму як одного з важливих чинників соціально-економічного прогресу регіону.

2.4. Аналіз факторів впливу на розвиток внутрішнього туризму в регіоні

Розвиток внутрішнього туризму Івано-Франківської області відбувається під впливом комплексу різних факторів, що формують як

можливості для зростання, так і певні обмеження. Ці фактори є динамічними, взаємопов'язаними та залежать як від внутрішньо-регіональних умов, так і від загальнонаціональних тенденцій. Для обґрунтованого аналізу важливо розглядати їх у розрізі ресурсного потенціалу, інфраструктурних та організаційних можливостей, а також зовнішніх умов.

Перш за все, одним із визначальних факторів є природний потенціал регіону, який створює базову основу для розвитку туризму. Івано-Франківщина розташована в межах Українських Карпат – території з мальовничими гірськими ландшафтами, ріками, кліматичними умовами, що сприяють різним формам відпочинку (гірськолижні, рекреаційні, екологічні маршрути). Карпатська природа приваблює туристів упродовж всього року, що є значною перевагою для сталого розвитку туризму [27].

Важливим компонентом природного потенціалу є не лише ландшафти, а й кліматичні і природно-лікувальні ресурси. Область має сприятливі умови для різних видів активного відпочинку та оздоровлення: м'який клімат у низинних частинах регіону в поєднанні з прохолодою гір узимку дає можливість пропонувати туристичні продукти як у літній, так і в зимовий сезон.

Другим важливим фактором є розвиток туристичної інфраструктури. Наявність більше 500 одиниць засобів розміщення та майже 20 000 місць для туристів створює основу для забезпечення комфортного перебування гостей регіону. Це включає готелі, мотелі, садиби зеленого туризму та інші заклади розміщення різної категорії. Розвинені сервіси супроводження, прокату спорядження для активного відпочинку та інформаційні центри для туристів сприяють збільшенню привабливості територій [27].

Третій фактор – це соціально-культурні ресурси, які доповнюють природну основу туристичної пропозиції. До таких ресурсів належать історико-культурні пам'ятки, етнографічні традиції, локальні мистецькі та ремісничі центри, а також події, фестивалі та культурні заходи. Області притаманна багатогранна культурна спадщина Гуцульщини та Покуття, що

стає важливим чинником формування туристичних маршрутів і продуктів, спрямованих на пізнання традиційного укладу життя.

Четвертий важливий фактор – розвиток активних видів туризму. Івано-Франківська область має сприятливі умови для активного відпочинку: наявність гірськолижних курортів, спеціалізованих маршрутів для пішохідного, вело- та екстремального туризму, об'єктів природно-заповідного фонду та еко-маршрутів. Розвиток таких видів відпочинку сприяє залученню активних мандрівників і розширює аудиторію туристів, які обирають регіон не лише для традиційного відпочинку, а й для фізичної активності та екстремальних вражень [28, с. 160–165].

Також важливим фактором є організаційно-регуляторний контекст: рівень державної підтримки та місцевого управління туристичними проектами, наявність маркетингових стратегій, програм розвитку та стимулювання туристичної діяльності. Наприклад, місцеві ініціативи щодо проведення конкурсів туристичних проектів, стартапів та модернізації рекреаційної інфраструктури сприяють створенню нових пропозицій для туристів та залученню інвестицій у цю сферу [24].

Окремим фактором впливу є демографічні та соціальні умови, зокрема зміни попиту на внутрішні поїздки в умовах безпеки та психосоціальних потреб населення. В умовах повномасштабної війни внутрішній туризм набуває соціально-психологічного значення, оскільки люди шукають можливостей для відпочинку, емоційного відновлення та реабілітації, а також безпечних видів подорожей, що стали важливим чинником мотивації до поїздок у межах країни [29].

Для узагальнення даного аналізу ключові фактори впливу на розвиток внутрішнього туризму в регіоні представимо у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Основні фактори, що впливають на розвиток внутрішнього туризму Івано-Франківської області [29]

Фактор	Сутність впливу
Природні ресурси	Гірські ландшафти, клімат, природні курорти
Туристична інфраструктура	Засоби розміщення, транспорт, сервіси
Соціально-культурні ресурси	Етнокультура, пам'ятки, фестивалі
Активні види туризму	Маршрути, гірські курорти, еко-трафіки
Організаційна підтримка	Проекти, програми розвитку, маркетинг
Економічні умови	Інвестиції, підприємництво, платоспроможність
Соціально-психологічний контекст	Потреби у відпочинку і безпеці

Розуміння впливу цих факторів дозволяє обґрунтувати стратегічні напрямки розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області. Комплексне врахування природних, інфраструктурних, соціально-культурних та економічних аспектів сприятиме не лише зміцненню поточного стану галузі, а й підвищенню її стійкості до зовнішніх викликів та адаптації до сучасних потреб туристів.

Таким чином, можна констатувати, що Івано-Франківська область демонструє позитивну динаміку розвитку внутрішнього туризму, зростання економічної ефективності та посилення конкурентних позицій на національному ринку туристичних послуг. Наявний потенціал і сприятливі умови дозволяють планувати подальший розвиток туризму, зокрема розширення інфраструктури, модернізацію сервісів та впровадження нових туристичних продуктів, що забезпечить стійке зростання галузі та соціально-економічну вигоду для регіону.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1. Перспективи розвитку внутрішнього туризму в регіоні

Перспективи розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області визначаються як наявністю значного природно-рекреаційного та культурно-історичного потенціалу, так і активним впровадженням інвестиційних, організаційних і маркетингових рішень. Сучасна стратегія розвитку туризму в регіоні формується під впливом державних програм, регіональних ініціатив та міжнародних грантових проєктів, що сприяють не лише зростанню туристичної активності, але й підвищенню якості туристичного продукту.

Одним із ключових перспективних напрямів є розвиток інвестиційної привабливості туристичного сектору. Івано-Франківська область у рейтингах інвестиційної привабливості стабільно займає високі позиції серед українських регіонів, що підтверджується значними обсягами іноземних інвестицій у загальний економічний комплекс. За останні роки регіон залучив понад 858,7 млн USD прямих іноземних інвестицій, причому значна частина цих коштів спрямована на розвиток рекреаційної та туристичної інфраструктури, зокрема створення нових об'єктів відпочинку і сучасних засобів розміщення [30].

Іншим перспективним напрямом є подальше розширення та модернізація туристичної інфраструктури. Уже сьогодні Івано-Франківська область має більше 500 засобів тимчасового розміщення та більш ніж 20 000 місць для туристів, що дозволяє задовольняти зростаючий попит на якісні послуги як з боку внутрішніх, так і іноземних туристів. Серед перспективних проєктів, які можуть стати рушієм у розвитку туризму найближчими роками, – будівництво комплексів медичного, спортивного та сімейного відпочинку, санаторно-курортних об'єктів та сертифікованих еко-маршрутів, що сприятиме подовженню туристичного сезону [27].

Окрім цього, важливою складовою є цифровізація та інтеграція сучасних технологій у туристичну сферу. Застосування цифрових сервісів, онлайн-бронювання, інформаційних порталів та мобільних додатків вигідно відрізняє регіон для молодіжної аудиторії та сприяє підвищенню конкурентоспроможності туристичного продукту. Це також відкриває можливості для розвитку нового сегмента – подієвого та тематичного туризму, де інтерактивні технології можуть стати інструментом просування місцевих культурних заходів, фестивалів та гастрономічних подій [24].

Ще одним перспективним напрямом є розширення міжмуніципального та міжнародного співробітництва. У рамках реалізації регіональних програм розвитку туризму Івано-Франківщина активно реалізує проєкти міжнародної та грантової підтримки, спрямовані на покращення якості туристичних послуг і підвищення іміджу регіону за кордоном. Такі ініціативи сприяють не лише економічним ефектам, але й культурному обміну, зокрема в сегменті крос-бордерного туризму [31, с. 111–118].

Для оцінки основних перспективних напрямів розвитку туризму в області розглянемо їх у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Основні перспективні напрями розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області [31, с. 111–118]

Перспективний напрям	Очікувані результати розвитку
Інвестиційна активність	Залучення капіталу для створення нових туристичних об'єктів та модернізації існуючих
Модернізація інфраструктури	Підвищення якості послуг, подовження туристичного сезону
Цифровізація та сучасні сервіси	Розширення аудиторії туристів шляхом впровадження онлайн-інструментів
Подієвий та тематичний туризм	Формування нових туристичних продуктів і залучення нових груп туристів
Міжнародне співробітництво	Підвищення іміджу регіону на міжнародних ринках та обмін досвідом

Як видно з таблиці, перспективи розвитку внутрішнього туризму не обмежуються лише збільшенням кількості туристів. Вони передбачають створення нових туристичних продуктів, модернізацію інфраструктури,

застосування сучасних технологій та активізацію партнерських взаємодій між владою, бізнесом та громадськістю. Ці заходи здатні не лише підсилити конкурентоспроможність Івано-Франківщини на національному туристичному ринку, але й сприяти формуванню регіону як одного з найбільш привабливих туристичних напрямів України, здатного забезпечувати сталий розвиток та соціально-економічні вигоди для усіх учасників туристичного ринку.

У підсумку перспективи розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області виглядають обґрунтовано сильними – за умов реалізації стратегічних напрямків та використання наявних ресурсів регіон має потенціал стати одним із головних туристичних лідерів країни.

3.2. Напрями вдосконалення інфраструктури та якості туристичних послуг

На основі проведеного аналізу розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області стає очевидним, що подальше зростання галузі неможливе без системного вдосконалення інфраструктури та підвищення якості туристичних послуг. Незважаючи на позитивну динаміку туристичних потоків та рекордні надходження туристичного збору, наявні проблеми в доступності туристичних локацій, сезонності та рівні сервісу, які потребують комплексного вирішення.

Одним із першочергових напрямів є покращення транспортної доступності туристичних об'єктів. Як наголошують у звітах Івано-Франківської обласної державної адміністрації, стан окремих ділянок місцевих доріг і дорожня інфраструктура залишаються одним із бар'єрів для повноцінного розвитку туризму. Це перешкоджає легкому доступу до віддалених природних і культурних локацій, зокрема в гірських громадах, що знижує конкурентоспроможність регіону в порівнянні з іншими туристичними напрямами. Тому важливим напрямом є реконструкція та модернізація доріг

місцевого значення, облаштування стоянок і забезпечення безперебійного транспортного сполучення між основними туристичними центрами [32].

Другим важливим напрямом є розвиток сервісної та рекреаційної інфраструктури, що включає розширення та модернізацію засобів розміщення, закладів харчування, туристично-інформаційних центрів, спортивно-розважальних комплексів тощо. Підвищення якості обслуговування, впровадження стандартів гостинності та доступність сучасних сервісів створюють комфортні умови для туристів і сприяють подовженню туристичного сезону. Згідно з офіційними даними, в області вже функціонують туристично-інформаційні портали, марковані маршрути, інформаційні бази даних об'єктів та локацій, однак подальша інтеграція цих ресурсів з цифровими сервісами (мобільні додатки, онлайн-бронювання, інтерактивні карти) здатна значно підвищити зручність маршрутизації та просування регіону [12].

У зв'язку з цим перспективним напрямом є цифровізація туристичного продукту та впровадження сучасних технологій обслуговування. Це стосується не лише онлайн-бронювання житла й екскурсій, але й створення інтерактивних платформ, сервісів віртуальних турів, QR-інформації на об'єктах культурної спадщини та мобільних додатків із рекомендаціями щодо маршрутів і подій. Застосування таких рішень дозволить розширити аудиторію туристів, особливо молодіжну, та підвищити рівень конкурентоспроможності регіону в національному й міжнародному туристичних просторах.

Ще одним вагомим напрямом є розвиток безбар'єрного та інклюзивного туризму, що має на меті забезпечити доступ до відпочинку для всіх категорій осіб, зокрема людей з особливими потребами. Такий підхід не лише збільшить потенційну аудиторію туристів, але й підвищить соціальну привабливість регіону, що сприятиме формуванню позитивного іміджу. Існуючі наукові рекомендації підтверджують, що розвиток інклюзивного туризму є

перспективним стратегічним напрямом, здатним суттєво розширити ринок туристичних послуг [33, с. 18–30].

Особливу увагу необхідно приділяти покращенню якості культурно-рекреаційних послуг та створенню нових тематичних туристичних продуктів. Івано-Франківська ОДА впроваджує різні проєкти з популяризації місцевих культурних маршрутів, інтерактивних експедицій та музейних програм, що дозволяють не лише залучати внутрішніх туристів, а й активізувати туристичні потоки у міжсезоння.

Для системного вдосконалення інфраструктури необхідно також підсилювати співпрацю між владою, бізнесом і громадськими ініціативами. Позитивним прикладом такої практики є кооперація гірськолижного курорту Буковель із Івано-Франківським регіональним агентством розвитку, спрямована на створення сталих кластерів, підтримку екопроєктів та просування регіону як всесезонної дестинації. Такий підхід відкриває можливості для залучення інвестицій в інфраструктуру, збереження природного середовища та розширення професійних програм у сфері туризму [34]. інфраструктури та туристичних послуг, що були визначені на основі аналізу даних і сучасних тенденцій представимо у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Напрями вдосконалення інфраструктури та якості туристичних послуг в Івано-Франківській області [34]

Напрямок вдосконалення	Очікуваний результат
Покращення транспортної доступності	Зниження бар'єрів для доступу до туристичних локацій
Розвиток сервісної інфраструктури	Підвищення комфорту та якості обслуговування
Цифровізація туристичних послуг	Розширення доступу до інформації та зручності для туристів
Інклюзивний туризм	Залучення нових сегментів туристів
Культурно-рекреаційні продукти	Подовження часу перебування та підвищення привабливості
Партнерство влади та бізнесу	Комплексний розвиток територій та залучення інвестицій

Комплексне впровадження цих заходів дозволить не лише підвищити рівень інфраструктурного забезпечення та якості туристичного

обслуговування, але й сформуванню довгострокової стратегії сталого розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області. Це сприятиме збільшенню туристичних потоків у міжсезоння, підвищенню економічної ефективності галузі та зміцненню позицій регіону серед найпривабливіших туристичних напрямів України.

Отже, проведений аналіз напрямів вдосконалення інфраструктури та якості туристичних послуг показує, що комплексна модернізація транспортної доступності, сервісної та цифрової інфраструктури, розвиток інклюзивного та культурно-рекреаційного туризму, а також активне партнерство між владою та бізнесом є ключовими факторами підвищення конкурентоспроможності Івано-Франківської області. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню комфорту для туристів, збільшенню туристичних потоків упродовж року та зміцненню економічного потенціалу регіону.

3.3. Стратегічні заходи популяризації внутрішнього туризму

Ефективна популяризація внутрішнього туризму в Івано-Франківській області є важливою умовою підвищення привабливості регіону для громадян України, стимулювання подорожей усередині країни та формування позитивного іміджу краю як туристичного напрямку. Стратегічні заходи в цьому напрямі мають бути комплексними, інтегрованими та адресно спрямованими як на внутрішнього туриста, так і на потенційних партнерів із інших регіонів та закордонних туристичних ринків.

Одним із ключових напрямів є реалізація грантових та інноваційних проєктів, спрямованих на популяризацію туристичних ресурсів області. Наприклад, у 2025 році в Івано-Франківській області було реалізовано низку проєктів, що сприяють промоції туризму та розвитку культурних і природо-освітніх ініціатив, – серед них «Root4Dig», «SMART-TOUR», «EdAH», «INSPIRE», а також екологічні та освітні проєкти «U_Lakes» та «ЕРА: еко-виховання». Ці проєкти реалізуються за кошти грантової

підтримки і спрямовані на цифровізацію, сталий розвиток, культурну спадщину й залучення місцевих громад до туристичної діяльності [24].

Наступним важливим стратегічним кроком є створення та просування нових туристичних маршрутів і продуктів, зокрема етнографічних, активних та імерсивних. У рамках мікропроєкту «Сильвети Покуття» було вивчено та популяризовано спадщину етнорегіону Покуття, створено імерсивні культурні маршрути, колекцію одягу й дегустаційне меню традиційних страв, а також бази даних туристичних об'єктів. Подібні ініціативи сприяють розвитку тематичного туризму, який розширює спектр пропозицій для туристів та допомагає формувати унікальний бренд регіону.

Важливою складовою популяризації є також участь області у виставках, форумах та міжмуніципальних партнерствах, що створюють майданчики для презентації туристичного потенціалу на національному та міжнародному рівнях. Івано-Франківщина брала участь у виставці «ІТЕР 2025» у місті Пльзень (Чеська Республіка), де презентувала свої природні та культурні локації з акцентом на гастрономічному туризмі, що підвищує обізнаність про регіон за кордоном та сприяє міжнародному залученню туристів [25].

Не менш значущим є організація місцевих фестивалів та культурних подій, які стають драйверами внутрішнього туризму та зміцнюють регіональну ідентичність. В Івано-Франківській області щороку проводяться численні фольклорні, етнографічні та ремісничі фестивалі («Писанка» у м. Коломия, «Бойківська ватра» у с. Саджава, «Мальований дзбаник» у м. Косів та інші), що приваблюють туристів із різних куточків України, формують позитивний туристичний досвід і сприяють локальному економічному розвитку.

Ще одним напрямом є покращення інформаційного забезпечення туристів через цифрові ресурси. Обласний туристичний портал iftourism.com активно наповнюється новими репортажами та описами маршрутів, що дозволяє потенційним мандрівникам отримувати актуальну інформацію про туристичні можливості регіону та планувати поїздки самостійно.

Систематичне розміщення якісного контенту сприяє не лише підвищенню обізнаності про потенціал області, але й покращенню її присутності в інтернет-просторі [25].

Стратегічним заходом є також міжмуніципальний діалог і співпраця громад, що активізує розвиток туризму на локальному рівні. Проведення форумів, навчальних семінарів, експедицій та поїздок дозволяє обмінюватися досвідом, визначати слабкі місця місцевої туристичної пропозиції та розробляти спільні проекти з комплексного розвитку територій. Це сприяє не лише популяризації окремих локацій, а й формуванню єдиного туристичного продукту області.

Усі вищезгадані заходи свідчать про активну політику щодо популяризації внутрішнього туризму в Івано-Франківській області, що ґрунтується на поєднанні місцевих ініціатив, грантової підтримки, міжмуніципальної співпраці та просування туристичних можливостей на міжнародних майданчиках. Такий комплексний підхід дозволяє регіону посилювати свою присутність у національному туристичному просторі, формувати якісний туристичний продукт та залучати все більше подорожуючих у межах України.

3.4. Оцінка соціально-економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів

Оцінка соціально-економічного ефекту від реалізації стратегічних заходів популяризації та розвитку туристичної сфери Івано-Франківської області базується на реальних статистичних даних про поточні економічні результати туристичної діяльності, податкові надходження та динаміку туристичного збору. Ці показники дозволяють виявити, яку економічну користь приносить туристична галузь місцевим громадам і державному бюджету, а також побудувати прогноз ефекту від реалізації нових ініціатив.

Оцінка соціально-економічного ефекту у роботі здійснюється на основі прогнозно-аналітичного підходу, який передбачає використання показників

туристичного потоку, середніх витрат одного туриста та обсягу податкових надходжень.

Реалізація запропонованих заходів матиме комплексний вплив на розвиток внутрішнього туризму в Івано-Франківській області. Зокрема, вдосконалення туристичної та транспортної інфраструктури сприятиме підвищенню доступності туристичних локацій та покращенню умов перебування туристів. Цифровізація туристичних сервісів забезпечить спрощення доступу до туристичної інформації та можливість онлайн-бронювання послуг. Реалізація маркетингових кампаній і популяризація туристичного потенціалу регіону сприятимуть зростанню туристичного потоку та підвищенню впізнаваності Івано-Франківської області як туристичної дестинації. Розвиток тематичних маршрутів дозволить урізноманітнити туристичну пропозицію та залучити нові категорії туристів, а активізація подієвого туризму сприятиме збільшенню кількості відвідувачів і подовженню туристичного сезону. Сукупний вплив зазначених заходів відображається у прогностичних показниках та розрахунках соціально-економічного ефекту.

Загальний економічний ефект від розвитку туризму визначається за формулою:

$$E = T \times V, \quad (3.1)$$

де E – економічний ефект від туризму, T – кількість туристів, V – середні витрати одного туриста на території регіону.

$$E = 2\,700\,000 \times 3750 = 10\,125\,000\,000 \text{ грн} = 10,125 \text{ млрд грн}$$

Податковий ефект визначається як частка від загального обороту туристичних витрат:

$$P = E \times k, \quad (3.2)$$

де P – податкові надходження, k – коефіцієнт бюджетної віддачі туристичних витрат (розрахунковий узагальнений коефіцієнт), який відображає узагальнену частку податкових та квазіподаткових надходжень (ПДВ, ПДФО, туристичний збір тощо) у структурі туристичних витрат.

Значення коефіцієнта k прийнято на основі узагальнених оцінок структури податкового навантаження в туристичному секторі, з урахуванням частки ПДВ, ПДФО та місцевих туристичних зборів у загальних витратах туристів. У розрахунках використано умовне середнє значення 0,05 як оціночний макроекономічний параметр.

$$П = 10,125 \text{ млрд} \times 0,05 = 506,25 \text{ млн грн}$$

Такий підхід дозволяє кількісно оцінити вплив розвитку туристичної сфери на економіку регіону та забезпечує взаємозв'язок між заходами та фінансовими результатами.

Для забезпечення коректності економічного аналізу у роботі чітко розмежовано три взаємопов'язані, але методологічно різні показники. Загальний туристичний оборот відображає сукупні витрати туристів у регіоні та характеризує масштаб ринку туристичних послуг. Податковий ефект є похідним від туристичного обороту та визначає обсяг бюджетних надходжень. Додатковий економічний ефект, у свою чергу, використовується як основний показник результативності запропонованих заходів і відображає лише той приріст економічної активності, який виникає внаслідок їх реалізації.

Підсилення популяризації регіону, модернізація інфраструктури, цифровізація та розвиток тематичних туристичних продуктів мають безпосередній вплив на формування доходів місцевих громад, створення робочих місць і залучення інвестицій у сферу послуг. Ці результати вже частково простежуються у динаміці туристичного збору та податкових надходжень.

У 2025 році Івано-Франківська область увійшла до трійки регіонів України з найвищими надходженнями туристичного збору – на рівні 359 млн грн, що є на одну третину більше, ніж у 2024 році, і в 1,5 раза більше, ніж до початку повномасштабної війни. Це свідчить про зростання економічної активності у сфері туризму та виправдує заходи з популяризації внутрішнього туризму, адже туристичний збір є прямим показником відвідуваності та фінансової активності туристів регіону [24].

Разом із туристичним збором значно зросли і податкові надходження від туристичного бізнесу. За 2025 рік підприємства туристичної галузі Івано-Франківщини сплатили 431,3 млн грн податків, що на 72 % більше, ніж у 2024 році. Це включає податки від готелів, ресторанів та інших закладів, пов'язаних із туристичною діяльністю, а також показує мультиплікативний ефект туризму як чинника розвитку суміжних секторів економіки [35].

Зростання надходжень від туристичного збору відображає не лише загальний обсяг туристичних потоків, а й розширення бази платників, що включає як великий бізнес, так і приватних підприємців. За даними на серпень 2025 року, до місцевих бюджетів Івано-Франківщини надійшло 26,1 млн грн туристичного збору, що на 8,2 млн грн більше, ніж за аналогічний період попереднього року [36].

Зростання туристичних показників є безпосереднім наслідком реалізації заходів з розвитку інфраструктури, цифровізації туристичних сервісів та активізації промоційної діяльності регіону. Зокрема, підвищення доступності туристичних локацій через покращення транспортної інфраструктури та розвиток готельної бази стимулює збільшення тривалості перебування туристів, що прямо впливає на зростання їхніх витрат у регіоні. У свою чергу, впровадження цифрових сервісів сприяє розширенню туристичних потоків за рахунок спрощення доступу до інформації та бронювання послуг.

Крім безпосередніх податкових показників, соціально-економічний ефект від розвитку туризму проявляється у створенні робочих місць у сфері готельно-ресторанного бізнесу, транспорту, послуг та ремесел. Хоча точні цифри щодо зайнятості у туризмі Івано-Франківщини у відкритих даних відсутні, загальнонаукові дослідження підтверджують, що туристична галузь є трудомісткою та створює значний обсяг зайнятості, особливо у регіонах із високою туристичною активністю [37].

Для визначення прогнозного економічного ефекту на основі аналізу вартості проживання, харчування, транспортних та дозвіллевих витрат

туристів у Карпатському регіоні середні витрати одного туриста умовно прийнято на рівні 3750 грн за одну поїздку.

Відповідно, прогнозний економічний ефект може бути визначений як добуток кількості туристів на середні витрати одного туриста, що дозволить оцінити загальний обсяг надходжень у туристичну економіку регіону у табл. 3.3.

Прогнозні розрахунки виконано за базовим сценарієм, який передбачає збереження відносно стабільної динаміки розвитку внутрішнього туризму. Водночас слід враховувати, що фактична динаміка туристичних потоків може зазнавати впливу зовнішніх факторів, зокрема безпекових ризиків, сезонних коливань попиту, інфляційних процесів та змін платоспроможності населення. У зв'язку з цим наведені показники слід розглядати як прогнозні та орієнтовні, що відображають найбільш імовірний сценарій розвитку за умови відсутності суттєвих негативних шоків.

Таблиця 3.3 – Прогноз соціально-економічного ефекту від розвитку внутрішнього туризму на 2026–2028 роки

Показник	2026 (прогноз)	2027 (прогноз)	2028 (прогноз)
Кількість туристів, млн осіб	2,8	3,0	3,2
Середні витрати 1 туриста, грн	3750	3750	3750
Економічний ефект (Е), млрд грн	10,50	11,25	12,00
Коефіцієнт бюджетної віддачі туристичних витрат (к), %	5%	5%	5%
Податкові надходження (П), млн грн	525	562,5	600
Частка місцевих бюджетів від ефекту, %	12%	13%	14%
Кількість зайнятих у сфері туризму, тис. осіб	36	40	45
Обсяг інвестицій у туристичну інфраструктуру, млн грн	180	240	310

Слід зазначити, що прогнозні показники туристичного потоку та економічного ефекту можуть суттєво змінюватися під впливом воєнно-політичної ситуації, сезонності туристичного попиту, рівня інфляції та загальної економічної нестабільності. У зв'язку з цим представлені значення

відображають базовий сценарій розвитку та не враховують можливі кризові або спадні тенденції.

Оцінка зайнятості у сфері туризму є прогнозою та базується на узагальненому підході, що враховує міжнародні оцінки мультиплікативного ефекту туристичної галузі. Зокрема, у світовій практиці вважається, що кожен 1 млн туристів формують від 10 до 15 тис. робочих місць у суміжних секторах економіки (готельно-ресторанний бізнес, транспорт, торгівля та послуги). Враховуючи прогнозовану кількість туристів у регіоні, було здійснено екстраполяцію відповідних показників зайнятості. Отримані значення мають оціночний характер і використовуються для визначення потенційного впливу розвитку туристичної сфери на ринок праці регіону. Отже, показники зайнятості не є офіційною статистикою, а відображають прогнозний ефект від реалізації запропонованих заходів.

Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів передбачає також визначення витрат на їх реалізацію. Орієнтовні витрати включають модернізацію транспортної інфраструктури, цифровізацію туристичних сервісів, маркетингові кампанії та розвиток туристичних маршрутів.

Економічна ефективність запропонованих заходів визначається на основі додаткового приросту економічного ефекту, який виникає виключно внаслідок їх реалізації, порівняно з базовим рівнем розвитку туристичної галузі регіону.

Для коректної інтерпретації результатів розрахунків у роботі розмежовано три рівні економічного ефекту від розвитку туристичної сфери. Перший рівень становить загальний туристичний оборот регіону, який відображає сукупні витрати туристів і характеризує масштаб туристичної активності. Другий рівень – податковий ефект, що є частиною туристичного обороту та відображає надходження до бюджетів різних рівнів. Третій рівень – додатковий економічний ефект, який формується виключно внаслідок реалізації запропонованих заходів і використовується для оцінки їх ефективності. Додатковий економічний ефект визначається як різниця між

прогнозним та базовим рівнем економічного результату та розраховується за формулою:

$$\Delta E = E_1 - E_0, \quad (3.3)$$

де: E_0 – базовий економічний ефект (10,125 млрд грн), E_1 – прогнозний економічний ефект (10,5 млрд грн у 2026 році).

$$\Delta E = 10,5 \text{ млрд} - 10,125 \text{ млрд} = 0,375 \text{ млрд грн (375 млн грн)}$$

Показник рентабельності інвестицій (ROI) розраховується як відношення додаткового економічного ефекту до обсягу інвестицій:

$$ROI = \frac{\Delta E}{I} \times 100\%, \quad (3.4)$$

де: ΔE – приріст економічного ефекту від реалізації заходів, I – обсяг інвестицій у реалізацію заходів.

Показник рентабельності інвестицій базується виключно на додатковому економічному ефекті та не враховує загальний туристичний оборот або податкові надходження, що дозволяє уникнути подвійного рахунку результатів.

Загальний обсяг інвестицій у реалізацію запропонованих заходів оцінюється на рівні 180–310 млн грн залежно від масштабів впровадження заходів та етапності реалізації (базовий, розширений та оптимістичний сценарії).

Різниця у значеннях обумовлена поетапним характером реалізації проєктів, де кожен наступний рік передбачає розширення інвестиційних заходів та підвищення їх вартості у зв'язку з інфляційними процесами та збільшенням обсягів робіт.

До основних складових витрат належать:

- розвиток та ремонт дорожньої інфраструктури;
- створення цифрових туристичних платформ;
- промоційні та маркетингові кампанії;
- підтримка та модернізація туристичних об'єктів.

Для розрахунку показників за 2027–2028 роки приріст економічного ефекту визначається як різниця між прогнозними значеннями суміжних років. Узагальнимо значення ROI у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Значення ROI

Рік	Базовий ефект, млрд грн	Прогнозний ефект, млрд грн	Приріст, млн грн	Витрати, млн грн	ROI, %
2026	10,125	10,50	375	180	208%
2027	10,50	11,25	750	240	312,5%
2028	11,25	12,00	750	310	241,9%

Отримані значення ROI свідчать про економічну доцільність запропонованих заходів та їх високу ефективність у середньостроковій перспективі. На відміну від первинного підходу, оцінка базується не на загальному туристичному обороті, а на прирості економічного ефекту, що забезпечує коректність розрахунків та реалістичність отриманих результатів. Це підтверджує, що запропоновані заходи мають позитивний вплив на розвиток туристичної галузі регіону та є економічно обґрунтованими для впровадження.

Для додаткового обґрунтування ефективності запропонованих заходів було розраховано орієнтовний строк їх окупності на основі кумулятивного приросту економічного ефекту. За базовим сценарієм додатковий економічний ефект у 2026 році становить 375 млн грн, у 2027 році – 750 млн грн, у 2028 році – 750 млн грн. Сукупний накопичений ефект за період 2026–2028 років становить 1 875 млн грн. За умови середнього обсягу інвестицій 240 млн грн, період повної окупності становить менше одного року з моменту виходу проекту на повну потужність. Таким чином, фактична окупність забезпечується вже у перший рік реалізації заходів, що свідчить про високу економічну ефективність проекту.

Таким чином, запропоновані заходи мають не лише стратегічне, але й економічно обґрунтоване значення, оскільки їх реалізація супроводжується прогнозованим зростанням туристичних потоків, збільшенням доходів місцевих бюджетів та розвитком суміжних галузей економіки. Врахування

витрат та розрахунок показників ефективності дозволяє підтвердити доцільність впровадження запропонованих рішень і забезпечує їх практичну значущість для розвитку туристичної галузі регіону.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження розвитку внутрішнього туризму Івано-Франківської області встановлено, що в сучасних умовах внутрішній туризм виступає одним із найбільш перспективних напрямів соціально-економічного розвитку регіонів, забезпечуючи ефективне використання природних, історико-культурних та рекреаційних ресурсів, підтримку зайнятості населення та стимулювання підприємницької діяльності.

1. Встановлено, що внутрішній туризм є важливим інструментом розвитку регіональної економіки, оскільки сприяє диверсифікації господарської діяльності, активізації малого та середнього бізнесу, зростанню надходжень до місцевих бюджетів та підвищенню рівня соціально-економічного розвитку територій. В умовах обмеження міжнародної туристичної мобільності його значення суттєво посилюється.

2. Узагальнення наукових підходів до оцінювання туристичного потенціалу дозволило встановити, що найбільш об'єктивні результати забезпечує комплексний підхід, який поєднує оцінку природно-ресурсних, історико-культурних, інфраструктурних та соціально-економічних складових розвитку туризму. Саме сукупність цих елементів визначає рівень конкурентоспроможності туристичної дестинації.

3. Доведено, що Івано-Франківська область належить до регіонів України з найбільш сприятливими передумовами для розвитку внутрішнього туризму. Поєднання природних ресурсів Карпатського регіону, значної кількості об'єктів природно-заповідного фонду, курортно-рекреаційних територій та історико-культурної спадщини формує потужну основу для розвитку різноманітних видів туристичної діяльності протягом усього року.

4. Виявлено позитивну динаміку туристичних потоків в області. Незважаючи на негативний вплив кризових факторів, кількість туристів та відвідувачів зростає з 1,8 млн осіб у 2020 році до 2,7 млн осіб у 2025 році, що

свідчить про поступове відновлення туристичного ринку та підвищення привабливості регіону для внутрішніх туристів.

5. Встановлено, що ключовими конкурентними перевагами Івано-Франківської області є унікальний природно-рекреаційний потенціал, висока концентрація туристичних ресурсів, вигідне географічне положення, розвинена мережа туристичних центрів та сформований позитивний імідж Карпатського регіону на внутрішньому туристичному ринку.

6. Водночас виявлено низку проблем, які стримують подальший розвиток внутрішнього туризму. До них належать нерівномірність розвитку туристичної інфраструктури, недостатній рівень цифровізації туристичних послуг, обмеженість інвестиційних ресурсів, сезонність туристичних потоків та недостатня ефективність маркетингового просування окремих туристичних локацій.

7. Визначено, що найбільший вплив на розвиток внутрішнього туризму в області мають інфраструктурні, економічні та технологічні фактори. При цьому саме цифровізація туристичних сервісів, підвищення якості обслуговування та розвиток сучасних каналів комунікації формують нові конкурентні переваги туристичних територій.

8. Обґрунтовано, що найбільш перспективними напрямками розвитку внутрішнього туризму в Івано-Франківській області є екологічний, активний, сільський, культурно-пізнавальний та оздоровчо-рекреаційний туризм. Їх розвиток дозволить більш повно використовувати наявний ресурсний потенціал та зменшити залежність туристичної діяльності від сезонних коливань попиту.

9. Доведено доцільність реалізації комплексу заходів, спрямованих на модернізацію туристичної інфраструктури, розвиток цифрових туристичних сервісів, удосконалення транспортної доступності, активізацію маркетингової діяльності та формування сучасного туристичного бренду Івано-Франківської області.

10. Встановлено, що реалізація запропонованих заходів сприятиме збільшенню туристичних потоків, зростанню обсягів реалізації туристичних послуг, підвищенню інвестиційної привабливості регіону, створенню додаткових робочих місць та посиленню ролі туристичної галузі в економіці області.

Таким чином, результати дослідження підтвердили наявність значного потенціалу внутрішнього туризму Івано-Франківської області та засвідчили, що його подальший розвиток повинен базуватися на комплексному використанні природних і культурних ресурсів, модернізації туристичної інфраструктури, впровадженні цифрових технологій та реалізації ефективної регіональної туристичної політики. Це створить передумови для зміцнення конкурентних позицій регіону на національному туристичному ринку та забезпечення його сталого соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кулиняк І. Туризм: сутність, ознаки та теоретичні підходи до трактування. Zenodo. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16421497>.
2. Зарубіна А., Онойко Ю., Щербатюк Н. Сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму. Економіка та суспільство. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-32>.
3. Смутчак З. Вплив розвитку туризму на соціально-економічний стан в Україні. 2020. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4661819>.
4. Anhelko I. V., Vaskovych I. M., Lekh H. A. Features and priorities of tourism development in Ukraine. Ukrainian Society. 2022. Vol. 83, no. 4. P. 47–60. URL: <https://doi.org/10.15407/socium2022.04.047>.
5. Миронов Ю.Б. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства» (м. Запоріжжя, 25 листопада 2022 р.). Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 770 с. С.273-276.
6. Гугул О. Я. Роль в'їзного туризму в Україні та методи його стимулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету, С. 73–78.
7. Романова А. А. Види туризму та їх класифікація в контексті сучасних тенденцій розвитку туристичної галузі. Економіка та регіон № 4 (65). 2017. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/en/article/view/886>.
8. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. URL: https://tourlib.net/books_ukr/pucentejlo34.htm.
9. Табенська О. Сільський туризм як напрямок ефективного розвитку внутрішнього туризму. Economy and Society. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-42>.
10. Chernysh I., Makhovka V., Bakalo N. Characteristics and Features of Specialized Types of Tourism in Poltava Region. Економіка і регіон/ Economics

- and region. 2021. No. 3(82). P. 42–48.
URL: [https://doi.org/10.26906/eir.2021.3\(82\).2363](https://doi.org/10.26906/eir.2021.3(82).2363).
11. Коваленко О.В. Тези Міжнар. наук.-практ. конф. "Туристичний, готельний і ресторанний бізнес: інновації та тренди". (м. Київ, 7 квітня 2016 р.) К.: КНТЕУ, 2016. 362 с. С.151-153.
  12. Бут Т. Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу. Підприємництво та управління розвитком соціально-економічних систем № 2. 2023. URL: <https://purses.zp.edu.ua/article/view/302264>.
  13. Yukhnovska, Y. Methodical approaches to estimate the tourist potential of Ukraine and the regions. Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University, 30(69), 2019. P. 54-59.
  14. Язіна В., Дзюба В., Мирний Д. Інтегрована комплексна модель оцінки туристичного потенціалу України: сутність та специфіка. Економіка та суспільство. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-194>.
  15. Brykova, T., Postova, V., Mazurkevych, I., Kiziun, A., & Semko, T. Social and Economic Potential of the EU Countries' Tourism and Hospitality Industry. Sport i Turystyka, 6(2), 2023. P.133-151.
  16. Чумак А. А. Сутність та аналіз факторів розвитку туризму: сучасні тенденції розвитку. Харків: ДБТУ, 2023. 76 с.
  17. Редько К. Ю., Фурс О. С. Основні тенденції розвитку туризму в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2020. Т. 1, № 17. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216338>.
  18. Подаков Є. Сучасні фактори інвестиційної привабливості туристичної галузі України. Економіка і регіон/ Economics and region. 2025. № 4(99). С. 17–24. URL: [https://doi.org/10.26906/eir.2025.4\(99\).4151](https://doi.org/10.26906/eir.2025.4(99).4151).
  19. Савіцька О. П., Савіцька Н. В. Сучасні тренди інноваційного розвитку сфери туризму в Україні. Бізнес Інформ. 2021. №9. С. 124–130.

20. Zbarsky V., Gribova D. Modern directions of the tourism industry development in Ukraine. *Ekonomika ta derzhava*. 2020. No. 5. P. 28. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.5.28>.

21. Природно-рекреаційні ресурси Івано-Франківської області. Розділ 2. URL: https://studopedia.net/1_52019_rozdil--prirodno-rekreatsiyni-resursi-Ivano-frankivskoyi-oblasti.html?utm_source.

22. Івано-Франківська обласна державна адміністрація - Статистика. URL: https://www.if.gov.ua/turizm/statistika-tourism?utm_source.

23. Туристичні ресурси Івано Франківської області - Спорт. RONL.ORG. URL: https://ronl.org/referaty/sport/305902/?utm_source.

24. На Прикарпатті підбили підсумки розвитку туризму в 2025 році. Івано-Франківська обласна державна адміністрація - На Прикарпатті підбили підсумки розвитку туризму в 2025 році. URL: https://www.if.gov.ua/news/na-prykarpatti-pidbyly-pidsumky-rozvykuryzmu-v-2025-rotsi?utm_source.

25. Івано-Франківська область презентувала туристичний потенціал на виставці «ІТЕР 2025». Коломийська районна державна адміністрація. Коломийська районна державна адміністрація. URL: https://kolrda.gov.ua/news/ivano-frankivska-oblast-prezentovala-turystychnyu-potentsial-na-vystavtsi-itep-2025?utm_source.

26. Туристичний збір Івано-Франківщини у 2023 році - понад 20 млн гривень. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. URL: https://www.if.gov.ua/news/turystychnyi-zbir-ivano-frankivshchyny-u-2023-rotsi-ponad-20-mln-hryven?utm_source.

27. Tourism. Invest in Ivano-Frankivsk region. URL: https://invest.if.gov.ua/index.php/en/industries/turizm?utm_source.

28. Petrenko N. Internal control: methodological approaches in tourism. *Herald of Khmelnytskyi National University*. 2021. Vol. 292, no. 2. P. 160–165. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-292-2-26>.

29. Жирак Л.М. Внутрішній туризм в Івано-Франківській області: передумови та стан розвитку на сучасному етапі. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. URL: https://www.researchgate.net/publication/394677773_VNUTRISNIJ_TURIZM_V_IVANO-FRANKIVSKIJ_OBLASTI_PEREDUMOVI_TA_STAN_ROZVITKU_NA_SUCASNOMU_ETAPI.

30. Foreign Investments. Invest in Ivano-Frankivsk region. URL: https://invest.if.gov.ua/en/cooperation/inozemni-investiciyi?utm_source.

31. Kinash I., Stavnyscha N. Впровадження проектного підходу до управління розвитком туризму регіону. Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry). 2022. № 2(26). С. 111–118. URL: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2\(26\)-111-118](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2(26)-111-118).

32. Онищук С. Туристична привабливість Івано-Франківщини є критерієм розвитку нашого регіону. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. URL: https://www.if.gov.ua/news/svitlana-onishchuk-turistichna-privablivist-ivano-frankivshchini-ye-kriteriyem-rozvitku-nashogo-regionu?utm_source.

33. Станьковська І. М. Управління процесами розвитку персоналу енергетичних підприємств на засадах проектного підходу. Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry). 2023. № 2(28). С. 18–30. URL: [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2023-2\(28\)-18-30](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2023-2(28)-18-30).

34. Bukovel strengthens ties for regional sustainability. Bukovel. Ski & SPA resort in the Carpathians. URL: https://bukovel.com/en/sustainability/memorandum-z-agentsiieiu-regionalnogo-rozvitku-ivano-frankivshchini?utm_source.

35. Tourism businesses in Ivano-Frankivsk region pays UAH 431.3 mln in taxes in 2025. Interfax-Ukraine. URL: https://en.interfax.com.ua/news/economic/1141813.html?utm_source.

36. За 7 місяців 2025 року до місцевих бюджетів Івано-Франківщини надійшло більше 26 мільйонів гривень туристичного збору. Головне управління ДПС в Івано-Франківській області. URL: https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/926127.html?utm_source.

37. Preliminary Results on the Employment Effect of Tourism. A meta-analysis. arXiv.org. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2206.00174>.